

MUĞLA İLİTİM KİTAPLARI

Mimar Sinan

Hakkı ALÖN

MİMAR SİNAN

MİMAR SİNAN

Halis ALÇIN

MİMAR SİNAN
Mustu Fetih Kitapları

Copyright © Mustu Yayınları, 2009

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör
Erol ERGÜN - Erdoğan TÜCAN

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Resimleyen
Logistic ART Sanat Destek Evi

Sayfa Düzeni
Bekir YILDIZ

Kapak
Hasan AYDIN

ISBN
978-605-0024-20-3

Yayın Numarası
365

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarıncı Yolu Üzeri Nu: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Mayıs 2009

Genel Dağıtım
Gökkuşluğu Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. Nu: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey / İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Muştı Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak Nu: 5
34676 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.mustu.com

İÇİNDEKİLER

Çamurdaki
Dâhi

1

Öksüz Sinan

9

Devşirme

19

Kayseri'de

27

Sinan Konya'da

35

Acemioğlanlar
Ocağı

45

Toplantı

52

Bakan Değil
Gören Olmak

58

Yeniçeri

63

İran Seferi

69

Rodos Seferi

76

Van Gölü'nde
Gemi Yapımı

82

Boğdan Seferi

88

Çıraklık

95

Ayasofya

103

Süleymaniye
Camisi

111

Su Geliyor

114

Mermer
Sütunlar

123

Nargile

126

Mücevherler

131

Eğri Minare

134

Selimiye
Camisi

146

Vefat

157

ÇAMURDAKİ DÂHİ

Ağırnas Köyü, yeni bir güne hazırlanıyordu. Gün, yavaş yavaş ağarıyor, sokaklarda hareketlilik başlıyordu. Gece boyunca köyde yankılanan sesler kesilmiş her yan derin bir sessizliğe bürünmüştü. Köyün alt yanında bulunan camiden ezan okunmaya başladı: “Allahuekber! Allahuekber!”

Sinan, yatağından doğruldu, pencereye uzandı. Perdeyi hafifçe çekti. Bu ses, Sinan’ın çok hoşuna gidiyordu. Her zaman yaptığı gibi ezanı, bitene kadar dinledi. Ezan bitmesine rağmen bir süre yatakta öylece oturdu, sonra başını yastığa koyup tekrar uykuya daldı.

Yüzüne vuran güneşin sıcaklığı ile gözlerini araladı. Annesini göremedi. “Anacığım yine erkenden kalkmış.” diye düşündü.

Kalktı, odayı havalandırmak için pencereleri sonuna kadar açtı. Gece yatarken katlayıp başucuna koyduğu şalvarını ve mintanını giydi. Kuşağını da özenle beline sardı. Yüklükten temiz bir çorap alıp alelacele ayağına geçirdi. Odadan henüz çıkmıştı ki annesi Meryem’i gördü:

– Ana! Ne zaman kalktın? Keşke beni de çağırsaydın.

Su doldurmaya çalışan annesi gülümseyerek:

– Epey oldu, seni kaldırmaya kıyamadım, dedi.

– Bugün nasılsın? Ağrın var mı?

Anası güçlükle doğruldu.

– Allah’a çok şükür! Bugün daha iyiyim evladım.

Meryem Hanım, kışın çok hastalanmış, günlerce ateşler içinde kıvranmıştı. Kaç aydır hastalığı devam ediyordu. Yine de oğlunu düşünüyor, çektiği acıyı ona belli etmemeye çalışıyordu. Her ne kadar belli etmemeye çalışsa da Sinan, annesinin günden güne zayıfladığını görüyor; bazen acıdan dudaklarını ısırıldığını fark ediyordu.

Meryem, bir zamanlar tek başına yaptığı işleri, şimdi zorlanarak yapabiliyordu. Biraz çalışsa çabucak yoruluyor, sonra da eli yüzü morarıyordu.

Sinan:

– Ali'nin babası, dua edersek isteklerimizin kabul olacağını söyledi. Geçenlerde Ali'yle camiye gittik. Orada da sana dua ettim, diye ekledi.

Meryem kadın, kendisi için kaygılanan yavrusuna sevgiyle baktı:

– Sağ ol kuzum, hastalığım azalıyor, demek sen benim için camiye gidip dua ettin, gel hele yanıma.

Sinan, sevinçle annesine doğru koştı beline sarıldı:

– Anacığım, sen yorulma her işi ben yaparım. Bir çağır hemen gelirim. Meryem Kadın hastalığından daha fazla söz edilmesini istemediği için lafı değiştirmek istedi:

– De, hele anana bakayım. Benden habersiz başka nerelere gittin? Sinan, Ali ile birlikte gittikleri yerleri annesine söylemediğini hatırladı, mahcup bir sesle:

– Şey uzak bir yere gitmedik. Ali ile oynarken babası çağırdı. Bize bahçeden yeşil kayısı verdi.

Meryem, diğer çocuklara pek güvenmese de Sinan'ın Ali'yle arkadaşlık etmesine ses çıkarmıyordu. Zaten Ali'nin annesi ile çok iyi arkadaşılar. Arada Ali olunca pek bir şey demedi. Sadece uyardı:

– Oğlum, yanında kimse yokken sakın buralardan ayrılma, uzaklara gitme, emi!

– Tamam ana! Sahi, Ali'nin anası sana ısırgan otu göndermişti. Kaynatıp içsin dediydi. Akşam sana vermeyi unuttum.

Sinan koştı, duvarda asılı olan örme çantayı aldı. İçindeki bez torbayı çıkarıp annesine getirdi. Annesi, ocağın başına çömelmiş ateşi yakmaya çalışıyordu. Çıkan dumandan gözleri iyice kızarmıştı.

– Sen dur ana, ben yakarım, dedi.

Anası kenara çekilip biricik oğluna sevgiyle baktı. Sinan'ın birkaç üflemesinden sonra kuru dallar alevlendi.

Hemen suyu ocağın üstüne koydu. İçine kuru ısırgan otunu attı. Isırgan otuyla kaynayan sudan bir bardak içti.

Sinan:

– Ana, bana iki dürüm hazırlayıver! Ali’yle kuzuları çayıra götüreceğiz. Köprünün başında beni bekleyecekti. Hemen gideyim, yoksa geç kalacağım, dedi.

Annesi:

– Otur hele oğlum, karnını güzelce doyurduktan sonra gidersin.

– Yok ana, Ali’ye söz verdim.

Annesi fazla ısrar etmedi. İki çökelekli dürüm sarı, çantasına koydu.

Sinan çantasını alır almaz koşar adımlarla merdivenden indi. Ağıldaki beş kuzuyu çıkardı. Kuzular önde, o arkada, köprüye doğru yürüdü.

Ali, kuzuları düzlüğe sürmüş bekliyordu. Uzaktan, Sinan’ın kuzularla geldiğini görünce sevindi.

– Sinan! Hadi çabuk ol, diye seslendi.

Nefes nefese gelen Sinan:

– Az daha yetişemeyeceğim sandım.

İkisi birlikte kuzuları önlerine katıp Kesi Çayı’na doğru yürüdüler. Kuzuları çayıra sürüp çayın hemen kıyısındaki kumluğa koştular.

Yükselen sel sularının getirdiği kumlar, sular çekilince, burada birikmişti. Bu kumluk, köy çocuklarının oyun yeri olmuştu.

İki arkadaş çarıklarını çıkarıp oyuna daldılar. Dereden topladıkları taşlarla evler yaptılar.

Ali ayağa kalkıp yaptıklarına baktı:

– Senin yaptıkların daha güzel olmuş, dedi.

Sinan'ın yaptığı taş evleri, su yolunu hayranlıkla inceledi. Keşke Sinan gibi bir kardeşi olsaydı. Sinan da Ali gibi düşünüyordu. Birbirlerine söylemeseler bile birbirlerini kardeş gibi seviyorlardı. İkisi de köyde

parmakla gösteriliyorlardı. Çünkü bazı çocuklar gibi haylazlık yapmıyor, kötü sözler söylemiyorlardı.

Sinan ellerini suda yıkadıktan sonra:

– Ben acıktım. Hadi dürümlerimizi yiyelim, dedi.

Ali çeşmeden su getirmeye giderken Sinan da çayırda dağılan kuzuları toplamak için koşturdu.

Biraz sonra söğüt ağacının gölgesine oturup dürümleri çıkardılar. Sinan çökelekli dürümlerini çıkardı. Ali de yumurtalı dürümünün yarısını bölüp Sinan’a uzattı. Sinan da iki dürümden birini ona uzattı. Hem konuştular hem de azıklarını yediler.

Yiyecekler bitince Ali dereden abdest alıp bir ağacın dibinde namazını kıldı. Sinan namazı bitene kadar Ali’yi seyretti. İçinden, “Keşke babam yaşasaydı, o zaman bende Ali gibi namaz kılmayı öğrenirdim.” dedi. Ali, namazdan sonra ağacın altına geldi ve tıpkı Sinan gibi sırt üstü yere uzandı.

Arada bir yattıkları yerden kuzulara bakıyorlardı. Kuzular sularını içmiş gölgede yatıyordu. Büyüyünce ne yapacaklarını anlattılar birbirlerine. Uzun uzun sohbet ettiler.

Vakit çabuk geçmişti. Uzaktan ikindi ezanının sesini duydular. Köye dönme vakti gelmişti. İkisi birden kalkıp üstlerini başlarını çırparak temizlediler. Çantalarını toplayıp sürüyü önlerine katarak köye doğru yürüdüler.

* * *

ÖKSÜZ SİNAN

Sinan çok küçükken babası vefat etmişti. Annesinin anlattığına göre o gün bu gündür evlerinin bütün ihtiyaçlarını dedesi karşılıyordu. Sinan yaşlı dedesini çok seviyordu. Annesi Meryem Kadın'ın hastalığının her geçen gün artması ve dedesinin yaşlanması bazı geceler uykusunu kaçırıyordu. Ya onları kaybederse, ne yapardı, kim yardım ederdi?

Kızının hastalığının günden güne arttığını bilen yaşlı adam da torunu Sinan için endişeleniyordu. Kimseye muhtaç olmaması için onu iyi bir iş sahibi yapmalıydı. Bu amaçla, torununu emanet edeceği, onu kırmadan, kötü söz söylemeden, yanında çalıştırıp meslek öğretecek birini arıyordu.

O gün de torununa iş bulmak için çok dolaştı. Köye yarım saatlik yolu vardı, lâkin dizlerinde de derman kalmamıştı. Dişini sıktı, biraz daha yürüdü. Yolum sonunda bir pınar çıktı karşısına. Elindeki bastonu ve çıkını bir kenara bırakıp kana kana içti sudan.

“Nasıl olsa köye yaklaştım, biraz dinleneyim.” diye geçirdi içinden. Söğütlerden birinin altına oturdu. Ayaklarını uzatıp dinlenmeye başladı. Bir yandan da düşünüyordu: “Ne yapsak acep? Ne iş yaparsa kendini kurtarır bu çocuk? Demirci olsa, tâ sancağa gitmeli. Köyde zaten bir demirci var. Nalbant olsa, her köyde var.” Aklına kazada gördüğü eğerci geldi. “Sürekli kapalı yerde çalışır, kışın rahat eder. Atı eşeği olan herkesin er geç semere veya eğere ihtiyacı olur. Semerciye çıracak versek iyi olur.”

Birden, aklına semercinin çok aksi ve acımasız olduğu geldi. Gözünün önünde zavallı eşeği nasıl da dövmüştü. “Yok yok!” dedi içinden. Aklından onca meslek geçti, ancak hiçbirinde karar kılamıyordu. “En iyisi, kendi yanıma alıp ona bir şeyler öğreteyim. Evet evet, en iyisi bu! Hem gözümün önünde olur hem de bir meslek sahibi olur.”

Dedesı Yusuf Ağa çevre köylerde namı duyulmuş bir neccardı. Hızlı iş yapmasından dolayı bazıları dedesine Doğan lakabı takmışlardı. Keseri ve rendeyi eline alınca o koca koca kütükler, kâh bir kapı kâh pencere olurdu. Neccarlığı kadar olmasa da duvarcılıktan da

anlardı. En iyisi, ona yapı ustalığı ve neccarlığı öğretmekti. Karar vermiş olmanın keyfiyle yerinden kalktı, köye doğru yürümeye başladı.

Doğruca, kızının evine vardı. Korkuluklara tutuna tutuna merdiveni çıktı. Aralanmış olan perdeden içeri baktı. Kızı yatıyordu. Sinan da görünürlerde yoktu. Uyandırmak için usulca pencereye vurdu, sonra seslendi. İçerden, cılız bir ses duyuldu:

– Baba, çok hastayım, içeri gel!

Yaşlı adam, aceleyle içeri girdi. Yatağın başına vardı, biricik kızının gözlerinin etrafı iyice şişmiş, morarmıştı. Ne yapacağını bilemedi. Ateşler içinde yanan genç kadın:

– Baba, Fatma Kadın'ı çağır, hâlimden en iyi o anlar. Hemen gelsin, dedi.

Yaşlı adam, alelacele merdivenlerden indi. Komşuları Fatma Kadın'ı çağırdı. Biraz sonra Fatma Kadın, yanına eltisini de alıp geldi. Eltisi pencereleri açıp odayı havalandırırken Fatma Kadın, bakır tase su doldurup temiz bir bez parçası buldu. Islattığı bezle kadının alnını ve yüzünü silmeye başladı. Eltisine:

– Güllü, sen eve var, bahçeden nane toplamıştım, ondan bir tutam al, hatmiçiçeği ile kaynat. Ben, ateşi biraz düşer düşmez geleceğim, dedi.

Yaşlı adam, ağlamamak için göz kapaklarını sıkıyordu. Hiçbir şey demeden, hızlıca dışarı çıktı.

Meryem:

– Fatma, hiç bu kadar hasta olmamıştım, öleceğim galiba.

– Ağzından yel alsın. İyi olacaksın inşallah! Bir ara ben de böyle hastalanmıştım, Allah'ın izniyle iyileştim.

Fatma Kadın, bir yandan komşusuna teselli verirken bir yandan da alnını ıslak bezle sildi. Genç kadın, ateşin etkisiyle kendinden geçti, uyur gibi gözlerini yumdu. Fatma Kadın ıslak bezleri sık sık değiştirdi. Dışarı baktığında Meryem'in babasının, merdivene oturmuş, başı önünde sessizce ağladığını gördü. Sinan ortalarda görünmüyordu. “İyi ki yok yavrucağız; üzülürdü yoksa!” diye düşündü.

Ateşin etkisiyle Meryem'in dudakları kurumuştu. Yavaşça yerinden doğrularak:

– Fatma, seni yıllardır tanırım. Biliyorsun babamdan gayri kimsemiz yok.

Fatma Kadın, lafın nereye geleceğini tahmin etmişti:

– Bana bir şey olursa, Sinan'ım sana emanet. Zaten yetimdi, anasız da kalırsa Ali'nden ayırma.

– İyileşeceksin. Şimdi bunları düşünme.

– Yok yok, bu sefer iyi değilim. Söz ver.

– Söz, sen meraklanma! Güllü, nane kaynatıyor, onu içersen bir şeyciğin kalmaz, der demez Güllü içeriye girdi. Hazırladıklarından Meryem'e içirdi.

Meryem, kendi hastalığından çok, oğlunu düşünüyordu. Hıçkıra hıçkıra ağlıyor, gözyaşları yastığa damlıyordu. Yusuf Ağa içeriyi göremese bile kızının hıçkıklarını duyuyordu. Bir süre sonra kendisine hâkim olmadı ve oturduğu yerde hıçkırarak ağlamaya başladı.

Fatma Kadın, Meryem'in ellerini avuçlarının içine alıp onu teskin etmeye çalışıyordu. Yıllardır komşuluk yaptığı, gönülleri bir olan kadının gözlerine sevgi ile baktıktan sonra dışarı çıktı.

Fatma Kadın gittikten sonra Meryem'in babası, perişan hâlde içeri girdi. Kızını alnından öperken:

– Kızım, yavrum nasılsın?

Meryem, cılız sesiyle:

– Daha iyiyim baba.

Babasının yaşlı gözlerine bakan Meryem, daha fazla konuşmadı, biraz sonra uykuya daldı. Yaşlı adam, titreyen elleriyle kızının alnına dokundu. “Hâlâ ateşli.” dedi içinden.

Fatma Kadın'ın, başına koyduğu ıslak bez kurumuştur. Bezi aldı, tekrar tekrar ıslatıp alnına koydu. Hava kararmak üzereydi, Sinan içeri girdi. İkisi de sessizce konuşmadan oturuyorlardı.

Fatma Kadın'ın ayak sesleri duyuldu, yemek getirmişti. Meryem, sadece çorbadan içebildi. Sinan, annesinin hâline üzülmekten doğru dürüst yemek yiyemedi. Sinan ve dedesi, hiç konuşmadan oturuyor, düşünüyorlardı.

Vakit gece yarısı olmuştı. Yaşlı adam, ağrısı iyice artıp inleyen biricik kızının başından hiç ayrılmadı:

– Sinan, hadi yavrum sen uyu! Bak anan rahatladı, sabaha bir şeyciği kalmaz inşallah!

– Ama dede, bugün anamla hiç konuşmadım.

Yaşlı adam, fazla üstelemedi. Kalktı, yüklükteki yorganı aldı. Anasının ayakucuna Sinan'ın yatağını açtı.

Sinan, uyku iyice bastırmasına rağmen uyumak istemiyordu. Bazen gözleri dalıyor; ama annesinin

inlemesini duyunca hemen gözlerini açıyordu. Uyumamak için ne kadar direndiyse de daha fazla dayanamadı, uyuyakaldı.

Gece yarısını geçeli epey olmuştu ki annesinin inlemeleri kesildi. Yaşlı adam ateşe bir iki odun attıktan sonra, sırtını duvara dayayıp minderin üstüne oturdu, ayaklarını ocağa doğru uzattı. Gün boyu dolaşmaktan iyice yorulan bedeni daha fazla dayanamadı, uykuya dalıverdi.

Ağırnas Köyü'nün horozları birer ikişer öterken yaşlı adam gözlerini açtı. Ateş sönmek üzereydi.

Usulca kalktı, közlerin üzerine çalı yaprakları atıp üfledi. Önce gözleri yakan bir duman çıktı. Biraz sonra tutuşan kuru yaprakların üstüne ince odunlardan koydu. Kızından hiç ses gelmemesi tuhafına gitti. Dizlerinin üstünde emekleyip yanına vardı. Hiç ses yoktu. Eğildi kulağını ağzına dayadı. Korkuyla irkildi. Birden çılgılık attı:

– Kızım, yavrum, kınalı kuşum!

Onun bu işleri yakan sesiyle Sinan da uyandı. Önce bir anlam veremedi; ama dedesini görünce korktu ve ağlamaya başladı.

Evin içinde ağlayan iki insan, acıyla kıvranırken ezan sesi köyü sarmaya başladı. Yaşlı adam ilk şoku atlatmıştı. Hızla evden dışarı çıktı.

– Emir Hoca! Emir Hoca! Fatma Hanım! Fatma Hanım!

Perde aralandı. Cılız bir ses:

– Buyur emmi, bir şey mi oldu?

– Kızım öldü. Kınalı yavrum öldü.

Yaşlı adam, hıçkırıklara boğuldu. Dönüp eve doğru yürüdü.

Biraz sonra Fatma Kadın, eltisi ve camiden dönen Emir Hoca cenaze evine geldiler. Köylüler de birer ikişer gelmeye başladılar. Emir Hoca, Sinan'la dedesini

alıp dışarı çıkarmak istedi. Sinan koştu, anasının boynuna sarılıp ağladı. Sonra birden kalktı ve acıyla evden çıktı.

Deliler gibi, ne yapacağını bilmez bir hâlde kendini dışarı attı. Hiç tanımadığı babası ve şimdi de dünyada her şeyi olan annesi onu yalnız bırakmışlardı.

Epeyce koştuktan sonra bir ağacın altına kendini yüzükoyun attı. Kocamış söğüt ağaçlarının dalları sarkmış dereye değıyordu. İçinden bağıra bağıra ağlayıp rahatlamak geldi; ama acısını içine gömdü. Sustu, “Ben şimdi ne yapacağım? Keşke ben de ölseydim.” diye kafasından birçok şey geçirdi. Bu düşüncelerle yüzükoyun yatarken, Ali uzaktan göründü. Sinan’ın sıkıntılı zamanlarda ne yapacağını en iyi o bilirdi.

Sinan kafasını kaldırdı, Ali’nin yüzüne baktı, hıçkırıklarla ağlamaya başladı. O ağladıkça Ali de ağlıyordu.

İki arkadaş ölüm acısını yüreklerinde duyuyorlardı. Vakit, öğleyi geçmişti. Hiç konuşmadan sadece boş gözlerle etrafa baktılar. Önce Ali doğruldu ve kıydan taş toplayıp kızgınlığını çıkarmak istercesine suya attı. Biraz sonra Sinan da ona eşlik etmeye başladı.

İkindiye doğru Ali, Sinan’ı yanına alıp kendi evlerine götürdü. Annesi sofrayı serdi, yemek yediler. Sonra Sinan’ın annesine son görevlerini yapmak üzere evden çıkıp mezarlığa gittiler. Artık Sinan’ın hayatta kalan tek akrabası dedesiydi.

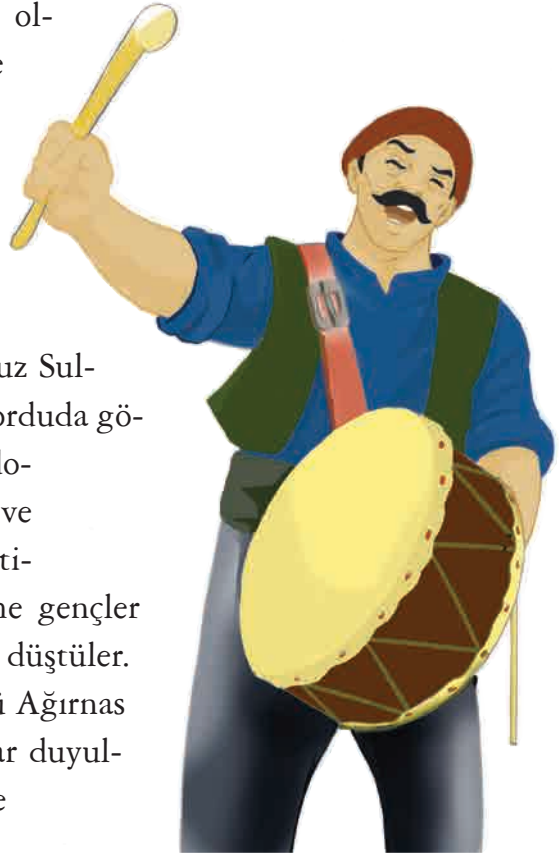
* * *

DEVŞİRME

Aradan yıllar geçti. Sinan, dedesiyle birlikte bir ev inşaatında çalışıyordu.

Artık genç bir usta olmuş, inşaatı dedesine ihtiyaç duymadan yapar hâle gelmişti. Dedesi torununun ustalığını öve öve bitiremiyordu.

1513 yılında Yavuz Sultan Selim'in emri ile orduda görevli subaylar, Anadolu'yu gezip askerlik ve devlet işleri için yetiştirilmek üzere devşirme gençler toplamak için yollara düştüler. Güzel bir bahar günü Ağırnas Köyü o zamana kadar duyulmamış bir haberle çalkalandı:

– Ey ahali, duyduk duymadık demeyin! Padişah efendimizin fermanı var! Yarın devşirme almak için görevliler buraya gelecek. Bütün ahali köy meydanında toplanacaktır, diye haber etti.

Sinan, kasabadan gelen haberi duyunca biraz şaşırıldı. Sevinse mi, üzülsün mi bilemedi. Dedesine bir şey belli etmese de akşamı zor etti.

Akşam yemeğini yemişlerdi ki Sinan konuyu açtı:

– Dede, devşirme ne demek?

– Köy köy dolaşıp kabiliyetli çocuklar seçiliyor. Devşirme olarak alınan çocuklar, yetiştirilip asker oluyormuş. İçlerinden paşa bile olanlar varmış, dedi.

– Ne dersin, beni de alırlar mı?

Yaşlı adamın yüreği ağzına geldi. Ya Sinan'ı alırlarsa kimi kalırdı bu dünyada? Hiç ses çıkarmadı, sadece Sinan'a bakan gözlerini yere dikti. Bir süre öylece kaldıktan sonra:

– Sen ne düşünüyorsun?

– İzin verirsen gitmek istiyorum.

Yaşlı adam, bu geçici bir heves, sabaha vazgeçer umuduyla:

– Neyse epeyce yorulduk, şimdi yatalım. Sabah ola, hayrola, dedi.

Sinan, gün doğar doğmaz ayağa fırladı. Dedesi çoktan kalkmış, keçileri sürüye katıyordu. İşini bitirdikten

sonra köy odasına uğradı. İnsanlar en güzel elbisele-
rini giyip birer ikişer geliyordu. Bakışlarda hem merak
hem de tedirginlik vardı. Onu gören Emir Hoca, he-
men yanına geldi.

– Emmi, ne yapacaksın, Sinan’la konuştun mu?

– Konuştum sayılır, ne yapsak bilemiyorum. Gi-
derse ben yalnız kalacağım, kalırsa bu köy yerinde zi-
yan olup gidecek çocuk.

– Emmi, hiç merak etme; eğer Sinan’ı alırlarsa ben
de Ali’yi vereceğim.

– Ali giderse Sinan zor durur. Hadi hayırlısı!

– Tabi emmi, tabi! Devlet, Sinan gibi bir çocuğu
zayi etmez. Sinan, zeki çocuktur. Hem, eğitim görür,
hayatı kurtulur.

Yaşlı adam, elini başına götürerek selâm verdi.
Oradan ayrıldı. Kafasıyla kalbi, birbirine zıt şeyler söy-
lüyordu. Dalgın bir hâlde eve geldi.

Sinan, çoktan ateşi yakmış kahvaltı için sofrayı ha-
zırlamıştı. Hemen sofraya oturdular. Sinan, merakla
dedesini izliyordu. Yaşlı adam, birkaç lokma aldıktan
sonra:

– Gelirken Emir Hoca’yı gördüm, kabul ederlerse
Ali de yazılacakmış.

O zamana kadar suskun duran Sinan:

– N’olur, izin ver dede, diye yalvardı.

Dedesı, önce sessızce başını salladı. Gözlerine toplanan yaşları zor tutuyordu.

– Olur yavrum, iyi olur.

Yemekten sonra üstlerini başlarını düzeltip köy odasına vardılar.

Köy odası, caminin hemen yakınında, meydandaydı. Herkes orada toplanmıştı.

Öğleye doğru, köyün dışında yolu gözleyen gençlerden iki kişi koşu koşu geldiler:

– Geliyorlar! Karşı yamaçtan çıktılar, diye bağırdılar.

Kalabalıkta bir hareketlenme oldu. Yaşlılar kalkıp yerlerini aldılar. Çoluk çocuk, uslu durmaları için tembuhlendi.

Yarım saat sonra, on atlıdan oluşan bir grup, köy meydanına girdi. Mavi atlas kaftanı, belinde kılıcıyla kafilenin başındaki orta yaşlı adam:

– Selâmun aleyküm, diyerek köylüleri selâmladı.

Köylüler hep bir ağızdan:

– Aleyküm selâm, hoş geldiniz. Allah, padişahımıza ve devletimize zeval vermesin!

Birkaç kişi koştu, atların gemlerinden tutup misafirlere yol gösterdi. Sofralar hazırlandı, yemekler yenildi. Hep beraber camiye gidilip öğle namazı kılındı.

Heyet başkanı:

– Muhtar! Köyde yaşayan genç ve çocukların listesi hazır mı?

Muhtar, İmam Emir Efendi ile hazırladıkları listeyi büyük bir saygı ile kabile başkanına uzattı.

– Buyurun efendim, hazır.

Kabile başkanı ve iki arkadaşı kendileri için ayrılan yere oturdular. Elinde büyük defterler olan iki kişi bunların sağ yanına, köyün yaşlılarından oluşan bir grup da sol yanlarına oturdu. Görevli listeden isim okumaya başlayınca meydana büyük bir sessizlik kapladı. İsimler tek tek okunurken gençler ve aileleri heyecan içinde bekleyiyordu. İsmi okunup çağrılan genç önce kendini tanıtıyor, sonra da ailesi ve kendileri hakkında heyete bilgiler veriyordu. Böylece tek çocuk olup olmadığı, evli mi, bekâr mı, mesleği olup olmadığı öğreniliyordu. Köylülerden oluşan grup söylenenlerin doğruluğunu tasdik ettikten sonra isimler deftere kaydediliyordu.

Sinan, heyecanla sıranın kendisine gelmesini bekliyordu. Çok geçmeden adı okundu. Kendinden emin bir şekilde heyetin karşısında yerini aldı. Sorulan soruları cevapladı verdi. Güçlü kuvvetli oluşu ve zekâ dolu gözleriyle heyet başkanının beğenisini kazandı. Heyet başkanı:

– Evladım, bir sanatın var mı?

– Var efendim, neccarım.

Neccarlık dede mesleği idi. Annesi öldüğünden beri dedesinin yanında çalışıyordu. Dedesi ona: “Sinan’ım! Artık kalfa oldun.” demişti. Köyün yaşlıları, onun aynı zamanda iyi bir duvar ustası da olduğunu eklediler. Heyet başkanı, kâtibe:

– Yaz oğlum! Abdülmennan oğlu Sinan. Mesleği, neccar, yaş; yirmi üç.

Sinan’dan birkaç kişi sonra Ali de çağrıldı. O da sorulara cevap verdi.

Heyet başkanı önce seçilenlerin adlarını okudu. Okunanların arasında Sinan ve Ali de vardı. Heyet başkanı:

– Değerli Ağırnaslılar! Padişahımız devletlû Sultan Selim Han'ın fermanıyla köyünüzün gençlerini Acemi Oğlanlar Ocağı'na kaydettik. Evlatlarınız, bundan sonra devletimizin hizmetinde ve koruması altında olacaklar. Hem onlara hem de sizlere hayırlı olsun! İsmi okuduğum gençler üç gün sonra muhtarla birlikte şehre gelip oradaki kervana teslim olacaklar!

Heyet, başka bir köye gitmek üzere Ağırnas'tan ayrıldı. Uğurlamanın ardından herkes kendi evine çekildi. Evlatlarını gurbete gönderecek olan ailelerde hem bir üzüntü hem de devlet tarafından seçilmiş olmanın gururu vardı. O gece, en sessiz ev Sinanların eviydi. Ağlayacak ne anası ne bacası vardı. Yaşlı dedesi de acısını içine gömmüş, metin olmaya çalışıyordu.

Ertesi gün herkes birbiriyle vedalaştı, yol hazırlıkları yapıldı. Davul zurna eşliğinde halaylar çekildi. Devşirme olan gençler uğurlandı.

Şehre varır varmaz, gençler görevlilere teslim edildi. Çevre köy ve kasabalardan gelenler bekleniyordu. Heyetler dönene kadar Kayseri'de kalınacak sonra İstanbul'a doğru yola çıkılacaktı.

* * *

KAYSERİ'DE

Artık yaz gelmişti. İnsanlar sıcaktan etkilenmek için gölgelere kaçmışlardı. İhtiyarlar, caminin avlusunda çam ağaçlarının altındaki masalarda namaz sonrası dinleniyorlardı. Kimi çayını içiyor, kimi derin düşüncelere dalmış, kimi de elindeki tespihi çekiyordu. Çocuklar da avlunun bir köşesinde bunca sığağa rağmen misket oynuyordu. Bir ara Sinan'ın gözleri küçük bir çocuğa ilişti. Çocuk, dedesiyle birlikte şadırvanda abdest alıyordu. Dedesi ona önce sağ, sonra sol kolunu yıkayacaksın, diye uyarıda bulunuyordu. Derken, dedesi ile birlikte camiye girdiler.

Erciyes'in dorukları ise sıcak havaya inat, karla kaplıydı. Uzaktan şehre bakanlara, yaz ve kış bütün güzelliğiyle kendini hissettiriyordu.

Sinan, dedesiyle; Ali de babasıyla yıllar önce Kayseri'ye gelmişti. Şimdi bir de beraber gezmek istiyorlardı şehri. Bu düşünceyle yola koyuldular.

Sinan, uzaktan görünen heybetli dağa bakıp:

– Erciyes'in başındaki karlar hiç erimez mi?

Ali:

– Yaz kış erimezmiş. Yalnız babamın dedesi zamanında bir kuraklık olmuş, o zaman tepelerde hiç kar kalmamış. Babam: “Erciyes'in başındaki karlar ne zaman tam erise, o zaman kıtlık olur.” derdi.

Bir süre hiç konuşmadan yürüdüler. Karşıdan gelen kağının tekerleri o kadar tuhaf bir ses çıkarıyordu ki Ali dayanamadı:

– Sinan, şu sesi bir dinlesene! Sanki birisi ağlıyor.

– Ne o? Gurbete çıkmak seni şimdiden etkilemiş görünüyor. Her sesi ağıt zannetmeye başladın.

– Yok be! İçimden öyle geldi.

Uzaktan eski kalenin surları görünmüştü. Sinan:

– Geldik işte. Hava amma sıcak! Bir de susadım ki sorma.

Adımlarını hızlandırıp caminin avlusuna vardılar.
Şadırvana oturup yüzlerini yıkarken, Sinan:

– Ali! İstanbul’da ne iş yapmayı düşünüyorsun?

– Babam hep kadı olmamı isterdi. Ya sen?

O sırada yüzünü yıkayan Sinan doğruldu:

– Senin kadar okumam yok. Herhâlde yeniçeri yap-
parlar.

– Niye? Her zaman köprüler yapmayı isterdin.
Şimdi asker mi olacaksın?

– Yine istiyorum ama...

– Sana bir mesleğinin olup olmadığını sormadılar
mı?

– Sordular.

– Sen ne dedin?

– Neccar.

– Eh, o zaman sana mesleğinle ilgili iş verirler.

Ali, kollarını sıvayıp soğuk suyun altına sokarken
Sinan yüzünü kurulayıp:

– İstanbul’da deniz varmış. Ucu bucağı görünmez-
miş. Her yanı masmaviymiş. Suyu da tuzluymuş.

– Allah Allah. Öyle merak ediyorum ki. Bir gör-
sem keşke.

– Görürüz inşallah. Hele İstanbul'a varalım...

Oradan ayrılıp bedestene doğru yürüdüler. Sinan etrafını incelerken çarşı kapısının solunda surlara çıkan taş merdiveni gördü. Koşarak merdivenleri tırmandı:

– Gel bak, buradan çevre daha iyi görünüyor.

Sinan, sanki yeni bir şey keşfeden insan gibi olanca dikkatiyle şehre doğru baktı.

– Acaba bu kale, ne zaman yapıldı?

– Ben bilmiyorum; ama bedestenin girişinde sorar, öğreniriz. Nasılsa bir bilen vardır.

Bir süre daha surların üstünde dolaştıktan sonra tekrar aşağı indiler. Bedestenin girişindeki dükkâna varan Sinan:

– Selâmun aleyküm, diye içeri seslendi.

– Aleyküm selâm. Buyurun, baharatlarımız güzeldir. Ne istersiniz?

– Yok emmi, sağ ol. Biz bir şey soracaktık.

– Sor bakalım.

– Bu kalenin ne zaman yapıldığını öğrenmek istiyoruz da...

Delikanlı gülümsedi.

– Beni takip edin, dedi. Dükkânın içinden geçip küçük bir kapıdan arkadaki avluya çıktılar. Genç, asmanın gölgesine kurulu bir sedir üzerinde oturan yaşlı adamı işaret etti.

– Baba bu gençler seninle görüşmek istiyorlar.

Yaşlı adam, üzerine iyice eğildiği kitaptan başını kaldırıp baktı. Eliyle yaklaşın diye işaret etti. Dudaklarını kımıldatarak bir şeyler okudu. Kitabı öpüp alına koyduktan sonra iki elini yüzüne sürdü.

– Buyurun, hayırdır inşallah.

Sinan ve Ali saygı ile kendilerini tanıttılar. Devşirme olduklarını ve birkaç gün sonra İstanbul'a gideceklerini söylediler. Şehri gezerken kaleyi merak ettiklerini bunun için geldiklerini anlattılar. Bunları duyan yaşlı adam gülerek:

– Ne merak ediyorsunuz? Sorun bakalım, dedi.

Sinan:

– Şehrin ve kalenin tarihini biraz anlatır mısınız?

– Neden olmasın. Sizin gibi, yarın devlet hizmetinde bulunacak gençlerin memleketinin tarihini bilmesi, merak etmesi çok güzel. Ben, bildiklerimi anlatayım. Bakalım, anlattıklarım, sorunuza cevap olabilecek mi?

Yaşlı adam, keyifle anlatmaya başladı:

– Şehrimizin ilk kurucusu, Hazreti Zekeriya Aleyhisselâm zamanında yaşamış olan Rum Kayseri Erciş'tir. Şehir, sonradan birçok defa el değiştirmiştir. Bir zamanlar buradaki Rum Kayseri'nin çok sayıda askeri varmış. Daha sonra Halid bin Velid seksen bin askerle Kayser'i fethetmiş. Halid bin Velid Hazretleri Medine'ye dönünce Kayser, büyük bir ordu gönderip kaleyi tekrar almak istemiş. Her iki taraftan da çok insan ölmüş. Kale uzun zaman harap hâlde kalmış. Kayser ölüp oğlu yerine geçince bu surları tamir ettirmiş.

Emeviler, Abbasilerden sonra Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat, burayı tekrar ele geçirmiş ve bu zamana kadar gelmiş.

Sinan:

– Şehrin bugünkü hâli nasıl?

– Asıl şehir, sizin de gördüğünüz gibi, düz ve geniş. Bağların arasından akan suya biz Gezerler Suyu deriz. Şehirde birçok medrese ve cami var. Selçuklular devrinden kalma kümbetler ve etraflarındaki medreselerde hâlen eğitim verilir.

Sinan, Ali'nin işareti üzerine toparlandı. Yaşlı adam sözünü tamamlayınca iki genç, adamdan izin istedi. Adamın elini öpüp duasını alarak dükkândan çıktılar. Vakit öğleyi geçmişti. Bedestende bir süre dolaştıktan sonra, kebağda karınlarını doyurdular.

Ertesi gün görevliler, onlar gibi devşirme olan gençleri ve çocukları hanın geniş avlusunda topladı. Herkes kendi vilayetinden arkadaşları ile ikişerli sıra oluşturmuştu. Görevlilerden biri yüksekçe bir yere çıkarak:

– Cumartesi günü kuşluk vaktinde yola çıkılacak, diye konuşmaya başladı.

Avluda bir uğultu koptu. Sinan fısıltıyla Ali'ye:

– Desene iki günümüz daha var, dedi.

Görevli, yolculuk sırasında uyulacak kuralları, yol güzergâhını anlattı. Kayseri'de bir aya yakın kaldıkları han, o gün akşam daha kalabalık olmuştu.

* * *

SİNAN KONYA'DA

Cumartesi sabah erkenden kalktılar. Kuşluk vaktinde yola çıktılar. Önce Bor kazasına, oradan Niğde'ye, sonra da Aksaray üzerinden Konya'ya vardılar. Çarşamba akşamı Konya'da kalacakları hana ulaştılar. Plana göre Konya'da bir hafta kalınacaktı. Yol yorgunu oldukları için yemeklerini yer yemez uyumak için odalarına çekildiler. Sinan Konya'yı çok merak ediyordu:

- Yarın arşı iznimiz var mı?
- Varmış.
- Öyleyse birlikte çarşıya gidelim.
- Olur.

Sinan'ın içi kıpır kıpırdı, yıllardır adını duyduğu Konya'yı ve köy odasında sık sık anlatılan Mevlâna'yı ziyaret edecekti.

Bütün katile sabah erkenden kalkmıştı. Ali, sabah namazını kılmaya giderken Sinan da kalktı. Temiz elbiselerini aldı ve hamama gitti.

Ali, namazını bitirip Kur'ân okurken Sinan geldi. Oldukça neşeliydi:

- Haydi aşğı inelim kahvaltı hazırmış.

Ali doğruldu, dudakları kıpır kıpırdı. Okumasını tamamlayınca:

– Beyim nerede kaldın, senden ümidi kesmeye başlamıştım.

– Hamamdan çıkınca bir arkadaşla biraz lafladık, kusura bakma.

İşlerini bitirip, kahvaltı yapmak üzere aşğı bahçeye indiler. Kahvaltıdan sonra görevlilerden izin isteyip

çarşıya çıktılar. Sinan hiç konuşmuyordu. Ali dayanamadı:

– Ne oldu, sabahtan beri hiç konuşmuyorsun? Bir şeye canın mı sıkıldı?

– Yoo, sadece düşünüyorum.

– Önce Mevlana’nın türbesine gidelim.

– Olur, ama sen konuşmazsan çarşının tadı olmaz ki.

Sinan zoraki gülümseyerek:

– Tamam tamam konuşurum, sen yürümene bak.

Yolda rastladıkları birkaç kişiye sorarak Mevlana Türbesi’nin yolunu tuttular. Sinan’ın heyecanı arttı. Türbenin bahçe kapısından içeri süzıldüler. Sinan heyecandan titriyordu. Ali’nin koluna yapıştı. Ali, “Ne oldu?” dercesine Sinan’ın yüzüne bakındı, koluna girip şadırvanın önündeki taşlardan birine oturttu. Yanına diz çöküp: “Ne oldu, konuşsana!” diyerek elini Sinan’ın dizlerine koydu.

– Meraklanma bir şeyim yok. Yıllardır Konya’yı duyar Mevlâna’nın sözlerini dinlerdim. Acaba ben de görebilecek miyim, diye merak ederdim. Biraz heyecanlıyım o kadar.

– Şükür ben de bir şey oldu sandım. Haydi türbe-
ye gidelim.

Mevlâna Hazretleri'nin türbesine girdiler. Mevlâ-
na'nın kabrinin başına vardıklarında Sinan tarif edi-
lemez hisler içindeydi. Biraz dua ettikten sonra dışarı

çıktıklarında Sinan sakinleşmişti. İkindiye kadar çarşı pazar dolaştılar. Daha sonra kaldıkları hana döndüler.

Konya'ya geleli on günü geçmişti. O gün, akşam içtimasında konuşan görevli:

– İki gün sonra yola çıkılacak. Bundan sonra burada olduğu gibi uzun süreli molalar verilmeyecek. Allah izin verirse, yirmi gün sonra İstanbul’a varmış oluruz. Yolculuk hazırlıklarınızı yapın. Bugünden itibaren çarşı izinleri kaldırılmıştır, dedi. Herkes kaldıkları yatakhanelere dağılırken Sinan:

– Ali gel de biraz konuşalım. Sonra gideriz, dedi.

Hanın terasına çıktılar. Ali, buraya ilk defa çıkıyordu. Sinan, birkaç gece önce keşfetmişti burayı. Ali’ye çevreyi anlatmaya başladı:

– Bak şu ilerde görünen üzeri ışıklı yüksekçe tepe Alâeddin Tepesi. Onun hemen sağında, öndeki bina Karatay Medresesi. Onun arkasında kalan ve minaresi görülen bina da İnce Minareli Medrese.

Sinan bunları anlatırken, Ali şaşırmış bir hâlde onun yüzüne bakıyordu. Bunu fark eden Sinan:

– Ne var? Niye öyle bakıyorsun?

– Niyesi mi var Sinan, buraya birlikte geldik. San-ki kırk yıllık Konyalı gibi anlatıyorsun. Seni tanımasam, huyunu bilmesem uyduruyorsun derim.

– Sordum öğrendim, hatta dinlenme saatlerinde izin aldım. Gezdim bile buraları.

– Bana niye haber vermedin?

– Bir seferinde yanına geldim. Baktım uyumuşsun uyandırmadım.

Ali şaşkınlığını üzerinden atıp:

– Tamam tamam, uzatma da anlat bizde öğrene-
lim.

Sinan terasın kenarındaki duvarın üzerine otu-
rak:

– Eh anlatayım bari, dedikten sonra devam etti.

– İnce minareli medresede hadis dersleri okutul-
yor. Minaresi tuğladan, üzerinde çiniler var. Önde
olan Karatay medresesinin iç duvarları mozaiklerle
kaplı. Bahçesi çok güzel. Yukarıda tepenin üstünde
Alâeddin Camii var. Altmış senede yapılmış. İlk ya-
pıldığında otuz beş sütun varmış. Dış bahçesinde de
türbe var.

Sinan bunları söyledikten sonra biraz duraklayınca,
Ali:

– Ne o, bitti mi?

– Yoo, Biraz düşündüm, kimler geldi, kimler geçti
buralardan diye. Anlatayım mı?

– Anlat anlat, ben de öğrenmiş olurum.

– Bak, şu sol tarafta, çok ilerde ışıkların çok olduğu yer.

– Bildim orası Mevlâna Hazretleri'nin türbesi ve mescidi.

– Evet bildin. Gerçi, sadece minaresi ile türbenin külahı gözüktüyor. Orayı anlatma gerek yok. Zaten biliyorsun.

– Tamam.

Mevlâna Türbesi'nin bu tarafındaki yapı, Şems-i Tebrizi'nin camisi ve türbesi. Şu sağdaki yapı İplikçi Camii; yanda, bir kısmı yıkık olan bir medrese var.

Sinan keyifle anlatırken lacivert gökyüzündeki Ay bütün parlaklığı ile çevresine ışık salıyor, karanlıkta kalanlara gece lambası oluyordu. Gökyüzüne serpilmiş yıldız taneleri neşe ile oynayan çocuklar gibi, keyifle göz kırptıyordu âdeta.

Biraz sonra ılık esen rüzgârın şiddeti artınca tozlar havada uçuşmaya başladı.

Sinan konuşmasını bitirmişti. Ali:

– Bu kadar yeter, hadi içeri gidelim.

– Tamam.

Söylenen gün gelip çatmıştı. Ali, sabah ezanı okunmadan kalktı. Üzerini giydi. Abdest almak için dışarı çıktı. İçeri geldiğinde Sinan hâlâ uyuyordu. Bir süre onu izledi. Sinan'ı öz kardeşi kadar seviyordu. Sinan'ın annesi öldükten sonra birbirlerine daha çok bağlanmışlardı. Bunları düşünürken ezan okunmaya başladı. Ali:

– Sinan, hadi sabah namazına!

Uykusu hafif olan Sinan doğruldu. Göz göze geldiklerinde gülümsedi. Abdest almak için dışarı çıktı. Namazdan sonra aşağı inip kahvaltılarını yaptılar. Kuşluk vakti onları İstanbul'a götürecek kervan yola çıktı.

* * *

ACEMİOĞLANLAR OCAĞI

Yaklaşık iki ay süren yolculuktan sonra Anadolu'dan toplanan devşirme gençler Üsküdar'a ulaştılar. Çamlıca Tepesi'nin eteklerinde onlar için hazırlanan kışlaya geldiler.

Sinan ve arkadaşları at arabasında yolculuk ediyordu. Yıllardır deniz hayali kuran ve yola çıktıklarından beri İstanbul'u merak eden Sinan, arabanın çadırındaki aralıktan çevreyi izliyordu. Arabaların yavaşlaması üzerine kafasını iyice dışarı uzattı. Askerlerden birine sordu:

– Daha yolumuz var mı?

– Geldik, birazdan ineceksiniz.

Zaten yavaş giden araba, biraz sonra durdu. Herkes aşağı indi. Saatlerdir oturmanın verdiği sıkıntıdan kurtulan yolcular uyuşan vücutlarını hareket ettiremiyorlardı. Yanlarındaki askerlerin uyarısıyla sıraya geçtiler.

Acemi oğlanlardan sorumlu olan kethüda, çocuklara bir konuşma yaptı:

– Sevgili evlatlarım! Bugün, hepimiz için yeni bir dönem başlıyor. Sizler bu ocakta hem eğitim göreceksiniz hem de meslek öğreneceksiniz. Eğitiminizi tamamlayıp ileride devletimize çeşitli yerlerde hizmetler edeceksiniz. Burada kaldığınız sürece bütün ihtiyaçlarınız devlet tarafından karşılanacak. Ayrıca sizlere çeşitli ihtiyaçlarınızda kullanmanız için maaş da verilecek. Sizden beklentimiz, iyi yetişmiş, güzel ahlaklı ve dürüst insanlar olmanız. Allah hepinizin yardımcısı olsun.

Kethüda, konuşmasını tamamladıktan sonra başka bir görevli:

– Sevgili gençler! Yarından itibaren üç gün boyunca sizlerle tek tek görüşülecek. Bazı sorular sorulacak. Göreceğiniz eğitim ve öğreneceğiniz meslek için bu

görüşmenin büyük önemi var. Bugün serbestsiniz. Başınızdaki görevliler eşliğinde İstanbul'u dolaşacaksınız.

Sinan, Ali'ye seslendi:

– Neredesin? Bak dışarı çıkıp gezecekmişiz. Aman ha kaçırmayalım!

– Hiç kaçıırır mıyım, ben hazırım.

Onları Kayseri'den getiren görevli, yanında birisiyle yaklaştı:

– Selâmun aleyküm. Gençler bu arkadaşın adı Hasan. Bize İstanbul'u gezdirecek. İçlerinden biri atıldı.

– Deniz kıyısına da gidecek miyiz?

– Tabi gideceğiz.

Önce dışarı çıkacak olan grup, aralarında Ali ve Sinan'ın da bulunduğu on bir devşirme, iki de görevli olmak üzere on üç kişiden oluşuyordu.

Bulundukları yer Üsküdar sahiline çok yakındı. Yürümeye başladılar. Gittikçe denizden uzaklaşıyorlardı. Sinan dayanamadı ve sanki Ali'ye sorarmış gibi yüksek sesle:

– Hani denize gidecektik? Gittikçe uzaklaşıyoruz.

Ali'nin cevap vermesine fırsat kalmadan rehber konuştu:

– Önce ilerideki kayalığa çıkacağız. Oradan çevreyi göstereceğim size. Sonra sahile inip denize gireceksiniz.

Sinan cevabı almıştı. Denize gireceksiniz lafını duyan Ali heyecanlanarak:

– İyi ama ben yüzme bilmem ki...

– Canım denize gireceksiniz dediysek yüzeceksiniz demedim. Zaten isterseniz de izin yok. Sadece ayaklarınızı sokabilirsiniz.

Konuşmadan kayalıklara doğru yürüdüler. Deniz tarafı dik kayalık olan tepeye tırmandılar. Manzara müthişti. Denize doğru uzanan bu tepenin dalga vuran kısımlarında devasa kayalar vardı.

Sinan, sarp yamaçtan aşağı baktı. Uçsuz bucaksız dümdüz bir ova gibi uzanan deniz masmaviydi. Şimdiye kadar gördüğü en büyük suydı. Sanki sonu yokmuş gibi görünüyordu.

Denizin üstünde havada uçup birden suya dalan beyaz kuşlar vardı.

– Bunlar ördek mi?

Rehberlik yapan genç gülümseyerek:

– Hayır, onlara martı denir. Balıkla beslenirler. Bak, şu kayalıkların üzerindeki kuş öbekleri de martı.

Uzaktan karaltı hâlinde birkaç kayık, derin maviliğin üstünde çöp gibi sallanıyordu. Sinan, manzaraya o kadar dalmıştı ki arkadaşlarının gittiğini fark etmedi bile. Onu çağırmak için geri dönen Ali, omzuna dokunmasa saatlerce duracak gibiydi.

– Hadi Sinan, herkes gitti. Seni çağırmak için geldim.

Aşağı sahile doğru bakan Sinan, kendilerini bekleyip el sallayanları görünce:

– Kusura bakma dalmışım.

– Olacak tabi. İlk defa deniz görüyoruz. Hadi acele et, fazla beklemesinler.

Sinan uzun zamandır elinde tuttuğu taşı denize doğru fırlattı. Koşarak deniz kıyısına indiler. Yeniden toplanan grup, yavaş yavaş, etrafı inceleye inceleye sahilde yürümeye başladı. Rehberlik yapan delikanlı, çarığının çorabını çıkardı, paçalarını sıvadı. Arkasından diğerleri aynı şeyi yaparak dalgaların üstüne doğru yürüdüler.

Sinan ve Ali ellerini suya soktular. Sinan deniz suyundan bir avuç alıp, önce kokladı. Sonra dupduru görünen suya diliyle dokunup tadına baktı.

– Of, amma da tuzlu! Ne garip! Uzaktan masma-
vi görünüyor. Eline alınca dupduru.

Sinan tarif edilmez bir heyecana kapıldı. Ali'nin
elinden tutup sıkarken:

– Ali! Hatırladın mı, köyde dereye ayaklarımızı so-
karken ne hayaller kurardık? Bak, nereden, nereye
geldik.

– Hatırlamaz mıyım? İnsanoğlu kuş misali, bir gün orada bir gün burda işte. Kim bilir, yarın biz nerede olacağız?

Ali'yle Sinan, kafaları önlerinde dalgaların kıyıya vurduğu çizgide yürüdüler. Boğazdan geçen kayıkları, Haliç'e doğru giden kadırgayı hayranlıkla izlediler. Üsküdar'ı dolaştılar. İkinci ezanı okunurken kaldıkları yere döndüler.

TOPLANTI

Kışlada akşam bir hareketlilik göze çarpıyordu. Saraydan, Enderun hocalarından ve Yeniçeri Ocağı'ndan gelen görevlilerle Anadolu'dan devşirme getiren görevlilerin toplantısı başladı.

Toplantının açılış konuşmasında saraydan başvezi-ri temsil etmek üzere gelen görevli:

– Ağalar, bildiğiniz gibi şimdiye kadar, Anadolu'dan devşirme alınmamıştı. Ancak padişahımız Sultan Selim Han, hem yeni seferler için askere hem de devlet hizmetinde çalışacak yetişmiş insanlara ihtiyacımız olduğunu bildiren bir ferman yayımladı. Şimdi burada size teslim edilen bu gençler, alışageldiğiniz devşirmelerden değil. Bu çocuklar, tamamıyla Osmanlı'ya

bağlı, sizin gibi, benim gibi; bu milletin çocukları. İçlerinde başka milletten çok az çocuk var ki onların bir kısmı da Müslüman, dedi.

Eski usule uyulmadığı için içi bir türlü rahat etmeyen Enderun hocası:

– Efendim, şimdiye kadar devşirmeler çocuk yaşıta oluyordu. Bunların içinde yirmi yaşından büyük delikanlılar var. Eğitmek biraz zor olmaz mı?

Anadolu’dan toplanan devşirmelerden sorumlu kethüda söz alarak:

– Değerli hocalarım, ağalar! Bunlar sizin de bildiğiniz gibi rastgele alınmadı. Tek tek seçildi. Sağlıklı, zekî ve dinç olmalarına, hatta meslek sahibi olmalarına dikkat edildi.

– Öyle ise bize ancak rehberlik etmek düşecek.

Acemi oğlan kethüdası:

– Daha evvel aldığımız karar gereği, okuma yazması, dinî bilgisi ve hitabeti çok iyi olup belli bir mesleği olmayanlar doğrudan Enderun Mektebi’ne gönderilecek, değil mi?

– Evet. Enderun-ı Hümayun’a gidenler tahsil görecekler. Müderrisler onlara ders verecek.

– Geri kalanlardan özel eğitime gerek duyulmayanların bir kısmı Topkapı Sarayı’na, bir kısmı Edirne

Saray'na, bir kısmı da At Meydanı'ndaki İbrahim Paşa Sarayı'na gönderilecek. Özellikle sanat yeteneği olanlar, ustalık, amelelik, rençperlik, duvarcılık, bostancılık yapabilecek olanlar hem çalışıp hem de terbiye görecekler, dedi ve toplantıyı bitirdi.

Ertesi gün erkenden kalkıldı. Sabah kahvaltısının ardından yeni gelen gençlerle tek tek görüşmeler başladı.

Herkes içeri tek tek alınıyordu. Kapının ağzında bekleyen gençler, Acemi Oğlanlar Ocağı'na alınmak için seçilmişlerdi. Hepsi gençti hatta bazıları çocuk sayılırdı. Yaşları küçük olmasına rağmen sağlam görünüşlü, eli yüzü düzgün çocuklardı. Kendilerine sıranın gelmesini bekleyen bu insanlar kâh çekingen kâh rahat tavırlarla sağa sola bakıyorlardı.

Kayıt yapan görevli:

– Sonraki gelsin, diye bağırduğında iri yapılı, elleri nasırlı bir genç içeri girdi. Görevli kaşlarını çatıp olabildiğince sert görünerek:

– Künyeni söyle!

Genç heyecanlı bir sesle:

– Anlamadım efendim.

– Oğlum kendini tanıt.

Genç kendini tanıttı:

– Abdülmennan oğlu Sinan, 1490 Kayseri vilayeti, Kesi nahiyesi Ağırnas köyü.

– Buraya gelmeden evvel ne yapardın?

– Duvarcılık, neccarlık yapardım.

Sinan, ilk heyecanını yendikten sonra soruları güzelce cevaplayıp dışarı çıktı.

Üç gün boyunca devşirmelerle tek tek görüşüldü. Kimin nereye gideceği belli oldu.

Ali ile birlikte on kadar çocuk, doğrudan Enderrun’a gönderildi. Aralarında Sinan’ın da bulunduğu devşirme çocuklar İstanbul’daki çeşitli saraylara dağıtıldılar. Bu kararın açıklanıp çocuklara duyurulduğu günün akşamı Sinan:

– Demek, yarın seninle yollarımız ayrılacak. Bir daha görüşür müyüz?

– O ne demek Sinan. Allah’a şükür, yönümüz ve yolumuz bir. Er geç bir yerde karşılaşırız elbet. Hem senin yerin de belli, benim ki de. İzinlerde görüşürüz.

– Görüşürüz inşallah! Eee, ne yapalım senin baban da hocaydı. Demek sen de hoca olacaksın.

– Ben müderris olacağım. Ya sen?

– Mimar olacağım, dedim.

– Harika, tam sana göre. Hatırlasana köyün yıkılan köprüsünü dedenle birlikte onarmıştınız da bütün köylü size dua etmişti.

Köyden konu açılınca ikisinin de gözleri doldu. Diğer arkadaşları yanlarına gelince biraz önceki kasvetli hava dağıldı. Yerini neşeli gülüşmeler aldı.

Ertesi gün Sinan, At Meydanı'ndaki İbrahim Paşa Sarayı'na yerleştirildi. Bu sarayda kalanlar daha çok, bina yapımı ile meşgul oluyorlardı. İbrahim Paşa Sarayı, devrin en büyük mimarlarının sık sık geldiği hem ders verdiği hem de buradaki gençleri alıp cami, han, çeşme ve türbe inşaatında çalıştırdığı bir yerdi. Burada, Sinan'ın mesleki bilgi ve becerisi, bilgiye olan açlığı kısa zamanda tespit edildi. Özellikle geometri derslerini veren hocası, Sinan'ın zekâsını fark edince ona özel bir ilgi gösterdi. Birgün hocaları Sinan'ı çağırdılar:

– Sinan, arkadaşlarının içinde yapı işlerine ve geometriye en yatkın olan sensin. Kayıtlarda mimar olmak istediğin yazıyor. Anlaşılan bu işleri seviyorsun. Öyle ise daha ciddi çalışmak istemez misin?

– Elbette isterim, fakat ne yapacağımı bilemiyorum. Nereden başlamalıyım?

Bu konuşmadan sonra özellikle geometri hocası Sinan'ın her bakımdan yetiştirilmesi sorumluluğunu üzerine aldı. Ona her alanda rehberlik yapmaya başladı. Sinan geometriyi sevmesinin yanı sıra hocasının kişiliğini de seviyordu. Geometri hocası, tekke terbiyesi

almış, derviş gönüllü, mesleğini çok iyi bilen, müteva-
zı biriydi. Birgün derste hocasının verdiği soruyu çö-
zen Sinan yüksek sesle:

– Bu iş bu kadar, diye seslice konuştu.

Hocası:

– Evladım, ilim, dipsiz bir kuyudur. Suyun yüzün-
de ancak çer çöp bir araya gelir. Bir soru için bu kadar
sevinme, dedi.

Sinan hocasının bu ikazı üzerine biraz bozulur gibi
oldu.

Hocası:

– Beni yanlış anlama. Seni çok severim. Gerçek
âlim, bildiğiyle gururlanmayandır, diyerek gönlünü
aldı.

Cuma günü, hocası onu evine davet etti. Evde Si-
nan için ziyafet hazırlanmıştı. Hatta hocası birkaç ar-
kadaşına Sinan’la ilgili övgü dolu sözler söyledi. O
günden sonra Sinan, hocasının övgüsüne layık olmak
için daha çok çalışmaya başladı.

Hocası ile bir arkadaş gibi oldu. Öyle ki ders dışı
zamanlarda hocası, seçtiği kitaplardan bir bölüm okur,
o konu üzerine konuşurlardı.

* * *

BAKAN DEĞİL GÖREN OLMAK

Sinan, Acemi Oğlan Ocağı'na geleli iki yıl olmuştu. Artık uygulama derslerinin yanı sıra nazari derslerin de gözde öğrencisiydi. Sinan, usta hocaların elinde dehasını ortaya koymaya başlamıştı.

Geometri hocasının: “Sinan, kartal çift kanadıyla yüksekten uçar. Tek kanatlı olsa uçamaz. İnsanların kanatları din ve ilimdir. Biri olmadan, diğeri tam olarak faydalı olmaz.” sözünü defterinin başına yazmıştı. Fenni ilimlerle ilgilendiği kadar dinî ilimlere de yönelmişti. Derslerin ve diğeri işlerinin dışında kalan vakitlerde kitap okuyordu.

Cebir ve geometri dersleri Sinan için en keyifli derslerdi. Hele okuduklarını geometri hocası ile müzakere etmeye bayılıyordu.

Geometri dersi alan altı öğrenciydiler. O gün de ders çok keyifli geçmişti. Ders bitip dışarı çıktıklarında, Sinan'ı iyice tanıyan hocası:

– Eee, Sinan, yok mu yeni bir şey, diye sordu.

– Sayenizde okuyoruz hocam, sizler teşvik etmeseniz körelir, giderdik.

– Bugünlerde ne okuyorsun?

– Seçme Hadisler kitabı var, onu okuyorum. Peygamberimizin: “Hikmet müminin yitik malıdır, nerede bulursa almalıdır.” hadisini okudum. Aslında onun üzerinde epeyce de düşündüm. Niçin sadece mal değil de yitik mal? Kafama takıldı.

Hocası biraz düşündükten sonra:

– Sen, hiç, eşyanı kaybedip sonra buldun mu?

– Evet.

– Peki, bulana kadar ne yaptın?

– Her yeri aradım, herkese sordum.

– Peki, ararken şöyle bir göz ucuyla mı baktın yoksa dikkatlice mi?

Hocasının bu sorularla nereye varmak istediğini iyice merak eden Sinan:

– Tabi ki dikkatlice, hocam!

– Hah, işte Peygamber Efendimiz de onu diyor. Yani, ilim müminin kaybettiği malıdır. Öyle ise kaybettiği çakı için her yeri arayan insan, ilmi bulmak için de her yeri aramalı, herkese sormalı, diyor.

– Herkes ilim öğretemez ki.

– İnsan herkesten her şeyden bir şey öğrenir. Hatta hayvandan bile öğrenir.

Sinan “hayvandan bile” sözünü duyunca gülümsedi.

– O nasıl olacak ki?

Sinan’ın şaşırdığını gören hocası:

– Bırak hayvanı, cansız bir maddeye bakıp öğreneceğimiz şeyler vardır.

Bu defa Sinan’ın “Bu kadarı da olmaz.” dercesine dudak büktüğünü gören hocası:

– Sen pek inanmadın; ama insan çok iyi bir gözlemci olursa tabiattaki her varlık insana bir şeyler anlatır.

– Yok, inanmadım değil de, biraz kafam karıştı.

– Kafanın karışmasına gerek yok. Sen hiç bal pe-teği gördün mü?

Sinan, pek bir şey anlamasa da hocasına cevap veriyordu:

– Gördüm, köyde arıcılık yapanlar vardı.

– Üç senedir seninle geometri ve hesap çalışıyoruz. Arılar hesap ve geometri bilir mi?

– Yok, nereden bilecek ki...

– Hesap bilmeyen bal arısı, peteklerini düzgün altıgen şeklinde yapıyor. Hiç kare ya da daire şeklinde petek gördün mü?

Sinan bir anda hocasının ne demek istediğini anladı ve heyecanla:

– Görmedim.

– İşin arkasındaki hikmeti araştırırsan hayvan sana bir şey öğretir. Petek cansızdır. Daire değil de, “Niye altıgen” diye düşünür, araştırırsan bu defa da cansız bir madde sana bir şeyler öğretir.

– Hiç böyle düşünmemiştim efendim.

– Pekâlâ, bundan sonra sana ödev: Çevreni dikkatle incele ve mimarlıkla ya da geometri ile ilgili böyle olaylar bul. Sebebini bulamasan bile bunları not et.

Hocası, sağ elini önce kulağına, sonra kalbine götürerek:

– Sinan, eğer dinlemesini bilersen, kulak kadar kalp de duyar. Yeter ki dinlemesini bil. Kulak verdiğin kadar kalbini de ver.

Birlikte ayağa kalktılar.

– Hadi, Allah’a emanet ol.

– Sağ olun hocam, teşekkür ederim.

Hocasının arkasından hayranlıkla baktı. Sonra döndü ve odasına doğru yürüdü. Bir yandan da gülümseyip:

– Evet, gören gözle çevresine bakan, duyan kulakla çevresini dinleyen yeni şeyler öğrenir, dedi.

YENİÇERİ

Sinan, Acemi Oğlanlar Ocağı'na gireli dört yıl olmuştu. Burada, temel mimari bilgilerini hem ders olarak öğrendi hem de çalıştığı işlerde bu bilgilerini uygulama fırsatı buldu. Hocasının yönlendirmesiyle gezip görmeyi, yeni bilgiler öğrenmeyi istiyordu. Bir izin günü Ali ile buluştular. Sinan, hocasının anlattıklarını Ali'ye anlattıktan sonra:

– Yeni yerler görüp yeni şeyler öğrenmek istiyorum. Ne yapmamı önerirsin?

– Sizin eğitiminiz bitince Yeniçeri Ocağı'na çıkmayacak mısınız? Ne acelen var ki?

– Ali, yaşıım yirmi yedi oldu. Sence ne yapmalıyım? Bir şeyler yapmam gerek. Böyle giderse iki üç seneden önce çıkamam.

– Eee, sen de git, hocanla açık açık konuş. Duyduğuma göre, yakında sefer varmış. Hocana, gönüllü olarak, Yeniçeri Ocağı'na yazılmak istediğini söyle.

– Kabul eder mi?

– Hele bir dene, hem ne kaybedersin ki?

Bu fikir aklına yatmıştı. O günden sonra, hocasıyla her konuşmasında yeni yerler görme isteğini dile getirdi.

Acemi Oğlanlar Ocağı'nda, günleri oldukça renkli geçiyordu. Sinan, At Meydanı'nda bulunan İbrahim Paşa Sarayı'ndaydı. Burada bir yandan eğitimine devam etti, bir yandan da hocalarının yardımıyla saray, köprü ve devlet binalarının yapımında işçilik yapmaya başladı. İşindeki gayreti ve becerisiyle 'hasa mimarları'nın dikkatini çekti. Sinan'daki yeteneği fark eden 'hasa mimarları'ndan biri onu yanına çağırarak:

– Bundan sonra, benim sorumluluğumda yapılacak han, çeşme, köprü ve türbe inşaatlarında yanımda ol. Ustalık yapacaksın, dedi.

Böylece Sinan işçilikten kurtuldu. Ustabaşı oldu.

Acemi Oğlan kethüdası her hafta toplantı yapardı. O günkü toplantıda:

– Evlatlarım, padişahımızın fermanı var. Ordumuz yakında Anadolu'ya sefer edecek. Komutanlarınızın seçeceği arkadaşlarınız da bu sefere iştirak edecek. Sizler, askerî temel eğitimi tamamladınız. Bu seferde daha çok destek hizmeti yapacaksınız. Şunu hiçbir zaman unutmayın: Her sefer, yeni yerler görmek, yeni şeyler öğrenmek için de bir fırsattır. Sizler, destek vazifesinde olacağınız için, gördüğünüz yerleri iyi öğrenin. Bu fırsat, her zaman önünüze çıkmaz. İran'a belki Mısır'a bile sefer yapılacaktır.

Kethüda konuşmasını şöyle bitirdi:

– Evlatlarım, aranızdan kimlerin bu sefere katılacağını hocalarınız belirleyecek. Yarından itibaren sizlere kimlerin katılacağı duyurulacak. Hepinize şimdiden hayırlı olsun.

O gece İbrahim Paşa Sarayı'ndaki ocakta büyük bir heyecan vardı. Özellikle üst sınıfta olanlar, nasıl olsa kendilerinin seçileceğini söylerken, diğerleri kendilerine sıranın gelmeyeceğini düşünüyordu.

Sinan, içinden dua etti, gitmeyi gerçekten çok istiyordu. Onların koğuşunu da sefer heyecanı sarmış, herkes bir şeyler söylüyordu. Başka zaman koğuşun en

çok konuşanlarından olan Sinan'dan hiç ses çıkmıyordu. Sinan'la aynı sınıfta ders gören Hamdi, arkadaşlarına Sinan'ı işaret edip yüksek sesle:

– Sinan! Gün boyu hiç sesin çıkmadı. Ne o yoksa sefere gitmekten korktun da dilin mi tutuldu?

Sinan, kafasını kaldırdı. Sert sert baktı. Onun konuşmadığını gören diğer çocuklar da bir şeyler söylediler. Koğuşun en kıdemlisi olan genç:

– Boşuna korkma, siz daha yeni geldiniz. Sizi götürmezler. Bu koğuşta gidecek biri varsa o da benim, deyince Sinan dayanamadı:

– Korktuğumu nereden çıkardınız! Ben gitmek için gönüllüyüm. Yarın gidip hocayla konuşacağım.

Koğuşun en muzip olanı:

– İyi iyi! Hazır hayal kurmuşken, İran Şahı'nın hatta Mısır Sultanı'nın kızını da sana isteriz, ne dersin?

Bu söz üzerine gülüştiler. Sinan, hem yaş olarak büyüğüm hem de neccarlık ve yapı ustalığı gibi bir mesleğim olduğu için diğerlerine göre daha avantajlıyım, diye düşünerek uykuya daldı.

Her sabah olduğu gibi önce sabah namazı kılındı ardından saray bahçesinde hafif bir koşu ve sabah sporu yapıldı. Kahvaltı için yemekhaneye gittiklerinde herkes düşünceliydi, kimsenin ağzını bıçak açmıyordu.

Öğleye kadar rutin işler yapıldı. Sefere kimlerin katılacağı öğle namazından sonra açıklanacaktı. Bu yüzden bir taraftan günlük işler yapılıyor bir taraftan da ezan bekleniyordu.

Sinan'a sanki bir hafta kadar uzun gelen saatlerin sonunda koğuş ağaları herkesi grup grup topladı. En eski devrelerden başlayıp sırasıyla çağrıldılar. Sıra Sinanların devresine gelince, Sinan'ın heyecanı doruğa

ulaştı. Yerinde duramaz oldu. Çok geçmeden adı okundu:

– Abdülmennan oğlu Sinan.

Adı okunur okunmaz beklediği yerden fırladı. Selâm vererek hocasının yanına vardı. Hocası aynı zamanda bir askerdî. Diğer zamanlarda ders verdiği için Sinan'ı tanıyordu.

– Gel evladım, ben diğer hocalarınla da konuştum. Sen yenisin; ancak dölgerlik ve neccarlık mesleklerinde ustalığın var. Bundan sonra Lağımcı Ocağı'nda hizmet vereceksin. Allah muvaffak etsin.

Sinan, sefere gidecek olmanın heyecanıyla dışarı çıktı. Artık acemilik bitmişti. Yeniçeri Ocağı'na kaydolacaktı. Lağımcı Ocağı'nın ne iş yaptığını tam bilmiyordu. Oradan geçen bir yeniçeriye sordu:

– Affedersiniz, Lağımcı Ocağı ne iş yapar?

– Lağımcı Ocağı savaşta tüneller açar. Yalnız, vazifesi sadece tünel açmakla bitmez, ordunun, topların, askerlerin geçirilmesi için köprü yapmak ve gerekirse mevcutları tamir etmek gibi vazifeleri de vardır.

Bu cevabı alan Sinan, büyük bir keyifle arkadaşlarının yanına döndü ve haberi onlara da ilettil.

* * *

İRAN SEFERİ

Sefer hazırlıkları büyük bir hızla devam ediyordu. Sinan, sabah erkenden kalkıp gece geç saatlere kadar verilen görevleri yapıyordu. Her zamanki gibi işine dalmış çalışırken haberci geldi:

– Ziyaretçin var, dedi.

Elindeki işi bir kenara bırakıp ziyaretçiler için ayrılan yere geldi. Burası kışlanın giriş kapısına yakın ağaçların arasında kalan gölgelik bir yerdi. Oturmak için tahta oturaklar yapılmıştı. Ziyaretçinin hocası olduğunu görünce biraz da mahcup oldu. Uzun zamandır görüşmemişlerdi. Babası gelmiş gibi sevinçle yaklaştı, elini öptü.

– Hoş geldiniz hocam. Ne iyi ettiniz!

– Hoş bulduk evladım. Nasılsın?

– Elhamdülillah, iyiyim. Sizlere dua ediyorum.

– Demek yeniçeri oldun. Daha dün gibi hatırlıyorum, etrafı şaşkın şaşkın izliyordun, maşallah şimdi yiğit bir yeniçeri olmuştun. Zaman geçti demek ki. Bizde yaşılanıyoruz. Ee anlat bakalım ne yapıyorsun?

– Hocam biliyorsunuz. Hayalim iyi bir mimar olmak. Hani hep derdiniz ya “Hakk’a ve halka hizmet etmek isteyen, vazife seçmez. Hayırlısı der ve o şartlarda mümkün olanın en iyisini yapmaya çalışır.” İşte ben de sizin dediğiniz gibi yapıyorum.

– Hocalarınla görüştüm. Seni iyi tanıyorlar, övgüyle bahsettiler. Çok sevindim. Burada, eski bir öğrencim var. Askerî mimar olarak görev yapıyor. Acem İsa derler. Sefere gitmeden hem seni hem onu görmek istedim. Ona da haber gönderdim. Birazdan gelir. Gelmişken seni onunla tanıştırayım.

Biraz sonra Acem İsa karşıdan göründü, yanlarına yanaştı. Hocası:

– Seni Sinan’la tanıştırayım. Dört yıldır bizim ocakta hem ders aldı hem çalıştı. Kayseri’den geldi. Mimarlık için oldukça yetenekli görüyorum onu. Senden öğreneceği pek çok şey var. Sinan da sen de benim evladım sayılırsınız.

Sinan’a dönerek:

– İsa bundan sonra senin hem ağabeyin hem de hocandır. Öp elini.

Sinan kalktı, elini öpmek için uzandığında, İsa elini çekti. “Estağfurullah.” diyerek Sinan’a sarıldı.

Hocası:

– Bundan sonra sizi Allah’a emanet ediyorum. Sefer çıkıyorsunuz, gidip de dönmemek, gelip de bulmamak var. Ben size hakkımı helâl ettim, sizler de bana helâl edin, gazanız mübarek olsun.

Sinan ve İsa, hocalarını kışlanın kapısına kadar uğurladılar.

Hazırlıkların tamamlanmasından sonra Osmanlı Ordusu Eyüp Sultan Türbesi önünde toplandı. Hafızlar Fetih, Nasr sûrelerini; şeyhülislam, sefer duasını okudu. Sinan, çok heyecanlı idi. İçinden dualar ederken: “Ey güzel Allah’ım, anam sağ olsaydı da beni bu kıyafetle görseydi!” dedi.

Sefer emri verildi. Anadolu yakasında Hünkâr Çayırı mevkiinde Anadolu Beylerbeyi askerleri, padişahın emrinde birleşip sefere çıktılar.

Osmanlı Ordusu, yolda yeni katılan askerlerle çığ gibi büyüdü. Kısa süreli mecburi istirahat dışında durmadılar. Ordu, mayıs ayının ortalarında Konya’ya vardı. Uzunca bir mola verildi. Padişah dâhil, tüm Osmanlı ordusu; Mevlana Celaleddin Rumi başta olmak üzere, Hak dostlarının türbelerini ziyaret etti.

Sinan, verilen izni iyi değerlendirdi. Dört sene önce ilk defa İstanbul’a giderken gördüğü, hayatında yeni bir dönüm noktası olan Konya’yı hasretle gezdi.

Konya’da iyice dinlenen Osmanlı ordusu, Kayseri üzerinden Sivas’a geçip Erzincan’a vardı. Şah İsmail’in desteğiyle isyan çıkaranların bir kısmını bastıran Sinan Paşa, Erzincan’da askerleriyle Osmanlı ordusuna katıldı. Ordu, buradan Çaldıran’a doğru yürüdü. Sinan en küçük fırsatı kaçırmadı. Sivas ve Erzincan’da Selçuklu zamanlarından kalma cami, saray, kümbet ne varsa hepsini inceledi, notlar aldı.

Temmuz ayının ilk haftası geride kaldığında Erzurum’u geride bırakan ordu, Çaldıran ovasına varmadan mola verdi.

23 Temmuz sabahı iki ordu savaşa başladı.

Osmanlı ordusu, ertesi gün Tebriz’e doğru yola çıktı. Tebriz’e vardıkları akşam Acem İsa, Sinan’ın yanına uğradı.

– Sinan, bir defter tutsan. Hem gidilen yerleri yazarsın hem de göreceğin eserlerin adını yazıp bazı özelliklerini not edersin.

– Öyle bir defterim var, hocam.

– Çok iyi! Bakmamda bir mahzur var mı?

– Yok, neden olsun ki. Hemen getireyim.

Sinan meşin kaplı büyük bir defteri Acem İsa’ya uzattı. Acem İsa hazine sandığı açar gibi heyecanla defteri açtı. Bu, Sinan’ın gözünden kaçmadı.

– Ne oldu, niye bu kadar heyecanlandın?

– Yok yok... Bir zamanlar benim tuttuğum defter geldi aklıma, bir yangında kül oldu.

Defterin baş sayfasında güzel bir yazıyla Besmele yazıyordu.

– Çok güzel, bunu sen mi yazdın?

– Nerde, ben o kadar güzel yazamam. Bu defteri Enderun’da okuyan Ali getirdi. O yazmış.

İkinci sayfayı açınca “Muhteşem!” dedi. Resimlere hayranlıkla bakarken:

– Ya bunlar?

– Onları ben çizdim.

– Bunlar harika olmuş. Çok güzel. Hiçbir ayrıntıyı atlamamışsın.

– Resimleri ne zaman çizdin?

– Akşamları.

“Hocamız, seni boşuna bu kadar övmemiş.” diye geçirdi içinden. Bir süre sonra Sinan’ın yanından ayrıldı ve dinlenmeye çekildi.

Tebriz, harp etmeden alındı. Ordunun dokuz gün şehirde kalacağını öğrenen Sinan, her fırsatta şehri geziyordu. Dokuz gün içinde neredeyse şehri ezberledi. Sık sık Sultan Hasan Camisi başta olmak üzere eski yeni binaları dolaşıyor, su yollarını, köprüleri inceliyordu. İster sağlam isterse yıkıntı olsun, her binadan her köprüden bir şeyler öğreniyordu. Gündüz gördüklerini

akşam çiziyor ve not ediyordu. Bu arada Padişahın emri ile yapılan ufak çaplı tamir planları hazırlanırken Acem İsa'nın yanında bulunuyordu. İsa ile birlikte şehri dolaştıklarında sürekli sorular sorardı. Acem İsa:

– Bunlar, İran tarzı kemerler ve kubbeler. İyi bak. İran tarzı kemer ve kubbeler sivri görünümlü olur.

Osmanlı ordusu Revan'ı da aldıktan sonra, Erzurum, Erzincan, Tokat, Amasya üzerinden İstanbul'a döndü.

İran seferinden sonra, Sinan'ın gönlündeki mimarlık aşkı iyice alevlendi. Birgün haber geldi, Ali dönmüş diye. Vakit kaybetmeden onu ziyarete gitti. Hasretle birbirine sarılan iki arkadaş akşama kadar konuştular, konuştular...

RODOS SEFERİ

Yavuz Sultan Selim'in vefat etmesinden sonra Osmanlı tahtına Kanuni Sultan Süleyman geçti. Osmanlı ordusu seferden sefere koşuyordu. Yavuz döneminde karada seferler yapılırken artık denizaşırı yerlere de sefer yapılıyordu.

Rodos Adası, bir Türk Gölü hâline dönüşen Akdeniz'in ortasında Osmanlı'ya direniyordu. Hem Anadolu sahilleri hem de Osmanlı deniz seferleri için tehlike saçıyordu. Rodos'u fethetmek isteyen Kanuni, önce adada yaşayan Sen Jan Şövalyelerine elçi gönderdi.

Onlardan kendisine bağıllık sözü istedi. Yaptıkları sağlam kale surlarına ve savaşçılıktaki ustalıklarına güvenen şövalyelerin komutanı Lil Adam bu isteği reddetti.

Yapılan görüşmeler doğrultusunda sefer kararı alındı. Çok geçmeden haber yeniçeriler arasında yayıldı.

Sinan'ın da aralarında olduğu lağımıcılar bölüğünde ayrı bir heyecan dalgası vardı. Rodos adasındaki surları yıkmanın ne derece zor olduğu biliniyordu. Bu seferde lağımıcılar bölüğüne çok iş düşecekti.

Tüm ordu yapılacak sefer için hazırlanırken, Rodoslular da kale surlarını onarmak için çabalıyorlardı. Onların bu hazırlıkları haber alınınca sefer biraz daha öne alındı. Osmanlı ordusu kadirgalarla adaya doğru yola çıktı.

Sinan, Akdeniz'in masmavi sularında yelkenlerini şişirerek yol alan kadirgadan denize bakıyordu. Denizin üstünde masmavi gökyüzü ve küme küme toplanan bulutlara hayranlıkla baktı. "Allah'ım sen ne büyüksün!" demekten kendini alamadı.

Rodos şövalyeleri bir araya gelip her zaman giydikleri siyah cübbeli elbiselerini çıkardılar. Savaş yemini ederek içi beyaz dışı kırmızı elbiselerini giydiler. Sen Jan Şövalyeleri, Selahattin Eyyubi'den önce Kudüs ve çevresinde yaşarken Kudüs'ün fethinden sonra Rodos'a

yerleşen şövalyelerin çocukları idi. Bu sefer babaları-
mızın yapamadığını biz yapacağız diyorlar ve Kanu-
nî'yi Sen Jan Şövalyelerinin baş düşmanı olarak kabul
ediyorlardı.

Sabahın ilk ışıklarıyla geminin gözcüsünün sesi
duyuldu:

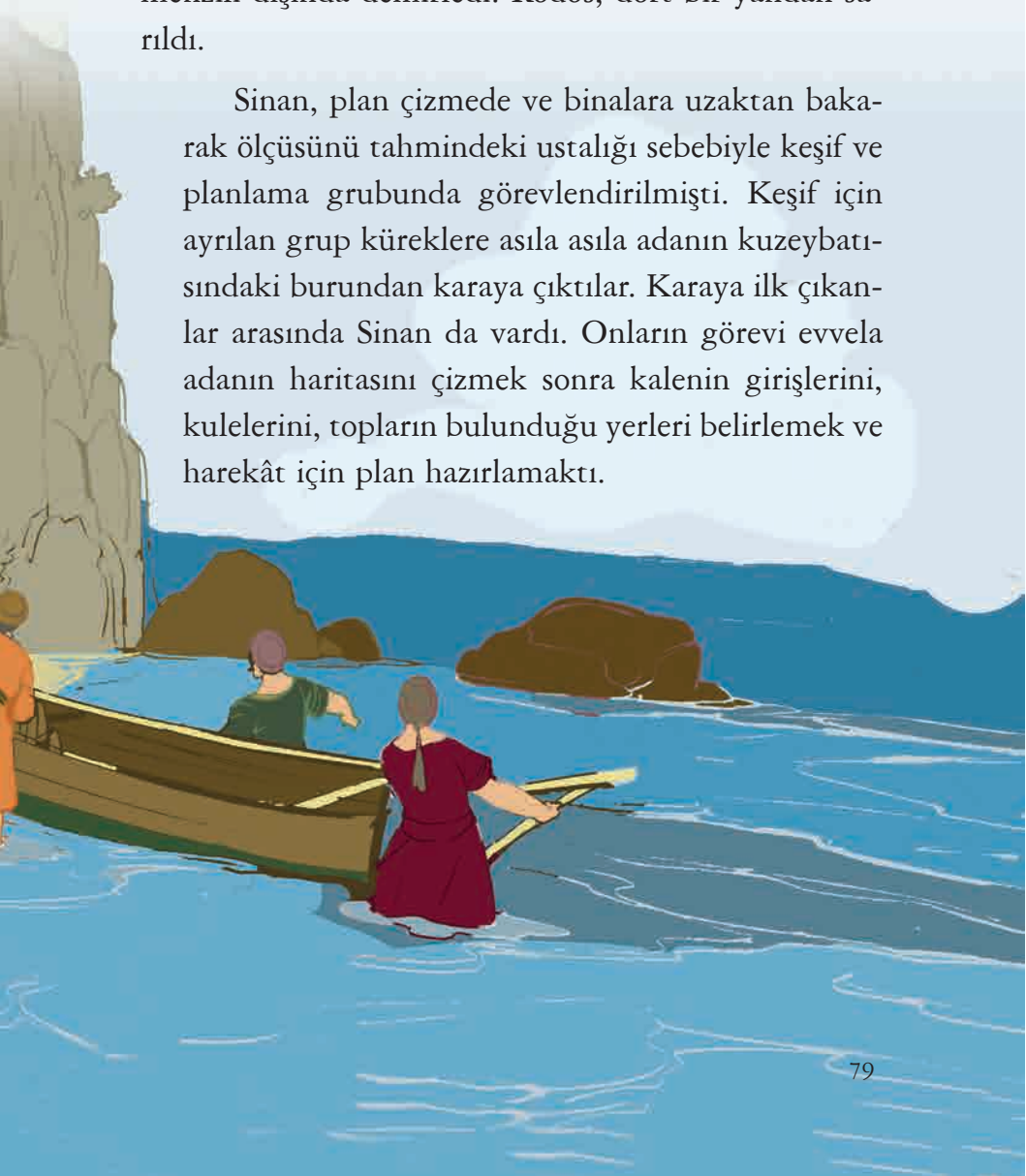

– Rodos ufukta, kara göründü.

Sinan dâhil bütün askerler güvertede toplandı. Uzakta doğan güneşin önünde yükselen Rodos adası yaklaştıkça daha büyüyordu.

Akşama doğru donanmamız düşman toplarının menzili dışında demirledi. Rodos, dört bir yandan sarıldı.

Sinan, plan çizmede ve binalara uzaktan bakarak ölçüsünü tahmindeki ustalığı sebebiyle keşif ve planlama grubunda görevlendirilmişti. Keşif için ayrılan grup küreklere asıla asıla adanın kuzeybatısındaki burundan karaya çıktılar. Karaya ilk çıkanlar arasında Sinan da vardı. Onların görevi evvela adanın haritasını çizmek sonra kalenin girişlerini, kulelerini, topların bulunduğu yerleri belirlemek ve harekât için plan hazırlamaktı.

Çok geçmeden çatışmalar başladı. Her iki taraf inatla direniyordu. 28 Ağustos'ta Kanuni yeni bir kuvvetle Rodos'a geldi. Kanuni, çok kısa zamanda zafer kazanmaya almıştı. Uzayan kuşatmadan canı sıkılmıştı. Askerleri topladı, onlara bir konuşma yaptı. Bu konuşmadan sonra âdeta savaş yeniden başladı.

Lağımıcılar, surların altında tünel kazdılar. Surları patlatmak için bu tünelleri barutla doldurdular. Ancak her defasında, tünel bitmeden düşman askerlerinin saldırısına uğradılar. Düşmanın, yerlerini nasıl tespit ettiğine bir anlam veremediler.

Bir gün, lağımıcılardan biri arkadaşlarının yanına gelerek: “Dün akşam bir esir yakalandı. Meğer davula benzer bir alet yapmışlar. Bizim lağım kazabileceğimiz yerlerin üzerine koymuşlar. Bu alet, kazmaların çıkardığı seslerden titreşip ses çıkarınca orada önlem almışlar.” dedi.

Kuşatma aylarca sürdü. Osmanlı ordusu aralık ayında adayı tamamen ele geçirdi. Doğrudan savaşla görevli olmayan Sinan her fırsatta adayı dolaştı. Hem görevi sebebiyle hem de merakından gördüğü her binayı tek tek inceledi. Resimler çizdi.

Seferden dönerken yolda arkadaşlarından birisi takıldı.

– Sinan sana şaşıyorum. Sen nasıl askersin?

Sinan önce şaşırdı. Sonra:

– Niye, neyim var?

– Neyin olacak, Rodos fethedildi. Herkes ganimet ararken sen komutandan izin isteyip limanı dolaştın.

– Sen de biliyorsun ki Rodoslular senelerdir denizcilik yapan bir millet. Gemilerinin nasıl olduğuna, nelerden yapıldığına ve şekline baktım. Sonra limanı nasıl yaptıklarını inceledim. Gördüğüm ve bana ilginç gelen yerleri defterime not ettim. Sonra kaleye çıktım. Dile kolay bu kadar büyük orduya senelerce dayandı. Duvarların kalınlığına, top mazgallarına, hangi taşların kullanıldığına baktım.

Sinan, Rodos seferinde birçok yer gördü, yüzlerce eser inceledi ve notlar aldı. Onun mimarlık aşkı, Yeniçeri Ocağı'ndaki komutanların da gözünden kaçmadı. Yapılacak hemen her inşaatta bulundu ve çalışmaları kontrol etmekle görevlendirildi. Gösterdiği başarılarından dolayı zemberekçibaşı rütbesine getirildi.

* * *

VAN GÖLÜ'NDE GEMİ YAPIMI

Rodos seferinden sonra Sinan ve bazı arkadaşları komutanları tarafından atlı sekban sınıfına geçirildiler. Atlı sekban olarak Mohaç Seferi'ne katılan Sinan her yeni seferde olduğu gibi orada da notlar almaya devam etti. Budin'in saraylarını, Osmanlı'nın azameti karşısında dize gelen kralların debdebeli hayatlarını gördü, dersler çıkardı. Gördüğü yerler ve yaşadığı olaylar mimari bilgisi yanında manevi dünyasına da büyük açılımlar sağlıyordu. Sinan, İstanbul'a dönünce önce yayabaşı, sonrada zemberekçi başı oldu.

Kanuni Sultan Süleyman tahta çıktığından beri özellikle Avrupa'da seferlere çıkıyordu. Babası Yavuz Sultan Selim döneminde doğuya ve güneye yapılan

seferlerle hem Anadolu'daki isyancılar hem de İran gibi Anadolu'yu ele geçirme gayesindeki devletler etkisiz hâle getirilmişti. Özellikle İran'ın Anadolu ve Osmanlı toprakları üzerindeki etkisi bertaraf edilmişti. Kanuni zamanında Osmanlı Ordusu'nun batı seferlerinde olması bazı düşmanlarca fırsat sayılmıştı. Bu yüzden bazı doğu illerinde güvenlikle ilgili problemler baş göstermişti. Osmanlı hakimiyeti sırasında çıkarları zarar gören veya umduğu makamı alamayan bazı ağalar İran'ın vaatleri ve teşviki ile saf değiştirmeye başlamıştı. Bu durum Budin Seferi'nden yeni dönen Kanuni'ye iletince hemen divan toplanmış ve önce Bağdat'a ardından da İran üzerine sefer yapılması kararlaştırılmıştı.

Yeni seferin ne tarafa olacağı her zaman olduğu gibi yine söylenmedi. Buna rağmen sefer emri duyulur duyulmaz orduda hummalı bir çalışma başladı.

Osmanlı ordusu Bağdat'a yürüdüğünde karşısında dişe dokunur bir düşman bulamadı. Birkaç ufak çarpışmadan sonra Bağdat'a zafer alayı ile girildi. Şehrin sulh içinde teslim olması ve halkın Osmanlı'ya kucak açması şehirde herhangi bir yıkım olmamasını sağlamıştı. Sinan şehirdeki muhteşem binaları, camileri, medreseleri gezdi. Yıllarca Emevi ve Abbasi halifelerinin taht merkezi olan Bağdat, Sinan için yeni ufuklar açtı. Günlerce gezdi, notlar aldı hatta insanlarla tanışıp onlardan bilgiler aldı. İstanbul'a dönerken kafasında harika bina planları vardı.

Bağdat Seferi'nden döneli üç ay olmuştu. Başta Enderun'da okuyan çocukluk arkadaşı Ali olmak üzere herkes Bağdat Seferi'nde tuttuğu notları ve çizdiği resimleri görünce hayran oluyorlardı.

Resimler Ali'yi o kadar etkilemişti ki bir gün:

– Sinan eğer bir sakıncası yoksa bu resimleri bizim medresedeki minyatür hocasına göstermek istiyorum, dedi.

Sinan her zamanki mütevazı hâliyle:

– Sen de amma abarttın o kadar güzel değil. İnsanları bana güldürmek mi istiyorsun, dedi.

Ali'nin ricasını kıramadı ve defteri ona verdi. Çizdiği resimleri ve notları gören minyatür hocası:

– Bu gençle tanışmak isterim her kimse müthiş bir kabiliyeti var, dedi. Ali hocasının övgülerini sevinçle Sinan'a iletti. Sinan, mahcup bir sesle:

– Kısmet olursa birgün ziyaret ederim, deyince Ali fazla ısrar etmedi.

Bağdat Seferi sırasında Osmanlı Ordusu'nun önüne çıkamayanlar İran taraflarına sığınmışlardı. Osmanlı Ordusu İstanbul'a dönünce yeniden harekete geçtiler. Bunun üzerine aralarında Sinan'ın da olduğu Osmanlı Ordusu, Van üzerine yürüyüp kaleyi kuşattı. Veziriazam Lütü Paşa, düşman hakkında yeterli haber alamayan adamlarına kızıyordu.

– Bu nasıl iştir tâ İstanbul'dan buralara gelmişiz burnumuzun dibindekilerden haber getiremiyorsunuz?

Hiddetle adamlarını hesaba çekmeye başladı. Paşadan azar işiten son komutan, dayanamadı:

– Paşam, düşmanın Tatvan’da toplandığını haber aldık. Adamlarımız onları adım adım izliyor. Ancak Van Gölü’nün çevresini dolaşmak çok uzun zaman aldığı için düşmanla ilgili haberler bize ulaşana kadar, değişebiliyor. Sandal araştırdık, kırık dökük oldukları için bir işe yaramadılar.

Lütfi Paşa:

– Bana mazaret üretmeyin, tez yeniçeri ağalarını toplayın, diye bağırdı.

Ağalardan bazıları:

– Paşam, gemi yoksa yaparız, böylece daha kısa sürede karşıya geçeriz, deyince Lütfi Paşa:

– Ağalar iyi dersiniz de gemiyi kim yapacak, burada gemi ustasını nereden buluruz, dedi. Sinan’la birlikte Rodos Seferi’ne katılan ve onun çalışmalarından haberdar olan yeniçeri ağası:

– Devletlüm bu işi yapsa yapsa Sinan yapar, dedi.

Veziriazam:

– Derhal çağırın, gelsin.

Yeniçeri ağası çadırdan çıkıp emir erine:

– Tez Sinan’ı çağır, Lütfi Paşa istiyor. Gelince de bana haber ver.

Lütfi Paşa’nın kendisini çağırttığını duyan Sinan koşu koşu toplantının yapıldığı çadırın kapısına geldi.

Görevliler, geldiğini içeri bildirince Lütfi Paşa'nın "Gelsin" dediği duyuldu.

Sinan büyük bir saygıyla içeri girdi, selam verdi. Kendini tanıttı ve ellerini bağladı ve sessizce bekledi. Lütfi Paşa:

– Senin gemi yapabileceğini söylediler, yapabilir misin?

Sinan böyle bir soruyu beklemediği için önce şaşır-
dı. Lütfi Paşa, Sinan'ın şaşırmış hâlini görünce sorusu-
nu tekrarladı:

– Acilen bize üç kadirga lazım, senin bu işlere me-
rakın olduğu söylendi; ne diyorsun, yapabilir misin?

Sinan, bir anda hocasının sözünü hatırladı, "Evla-
dım, bazen en olmadık anda karşına bir fırsat çıkar, bi-
zi biz yapan verdiğimiz kararlardır. Unutma büyük
adamlar küçük fırsatları bile değerlendirmesini bilen
ve doğru karar verenler arasından çıkar." Heyecanla
cevap verdi:

– Emriniz başım üstüne, inşallah yaparım.

Sinan'dan "yaparım" cevabını alan Lütfi Paşa, müş-
fik bir ses tonuyla:

– Evladım, öyleyse senden üç tane kadirga istiyor-
um. Ne gerekiyorsa, kim lazımsa söyle. Ama tez ol.

Sinan, Lütfi Paşa'nın emir subayıyla birlikte dışarı
çıktı. Önce kadirganın taslağını çizdi sonra ne gibi

malzemeler kullanacağına karar verdi. Çevrede bulunan ormanlardan gürgen ve köknar ağaçları kestirip getirtti. Kendisine yardım edebilecek marangoz ustalar seçti ve tek tek tarif ederek bir hafta gibi kısa sürede üç kadirgayı hazırladı. Hatta içine toplar yerleştirdi. Kadirgaları gören Lutfi Paşa, keşif birliğinin komutanlığını ve gemilerin kaptanlığını da Sinan'a verdi.

Görevlerini tamamlayıp paşanın yanına döndüklerinde Sinan birçok iltifat gördü. Lutfi Paşa:

– Evladım, maşallah maharetinle büyük hizmet eyledin. Yardımcısını yanına çağırarak:

– Bu yiğidin rütbesi subaşılığa yükseltsin, diye emir verdi.

Van seferinden başarı ile döndükten sonra Sinan'ın ismi bütün ocakta duyulmaya başladı. İstanbul'a döndüklerinde Lutfi Paşa'nın teklifi ile haseki rütbesi ile sarayda görevlendirildi.

Lutfi Paşa, Sinan'ı tanıdıkça ondaki yeteneği ordu hizmetinde kullanmayı arzu ediyor ve onu yanından ayırmıyordu. Bu amaçla Barbaros Hayrettin Paşa ile birlikte katılacağı Korfu Seferi'ne çıkarken Sinan'ı da yanına aldı.

Sinan, Lutfi Paşa'nın kendisine olan güveninden bir yandan memnun oluyor bir yandan da çekiniyordu. Verilen işi yapamama korkusu onu daha çok çalışmaya itiyordu.

BOĞDAN SEFERİ

Birgün, Yeniçeri Ağası, büyük toplantıda: “Padişahımızın fermanı var. Baharda Boğdan’a sefere çıkılacak, tüm hazırlıklar yapılsın.” dedi.

O günden sonra yeniçeri ocağı hareketlendi. Ay-larca hazırlıklar yapıldı. Nisan ayının sonuna doğru se-fere çıkıldı.

Baharın gelmesiyle Balkan Dağları’nın yüce başla-rındaki karlar erimiş, Meriç’ten Tuna’ya bütün sular yükselmişti. Ordu Filibe üzerinden yürüyor, küçük di-renişlerle karşılaşsa da ilerliyordu. Sofya’ya ulaştıkla-rında artık yaz gelmişti. İstihkâm bölüğünden sorum-lu yeniçeri ağası, yanına Sinan’ın da aralarında olduğu yirmiye yakın mimar ve ustayı alıp keşif gezisine çıktı.

Ustalardan birinin sorusu üzerine:

– Yiğitlerim, Ramazan ayını burada geçireceğiz. Ordumuz konaklayacak, hepimize çok iş düşüyor. Ordunun kalacağı yeri hazırlayacağız, dedikten sonra kimin ne yapacağını uzun uzun anlattı.

Hummalı bir çalışmadan sonra ordu için geçici konaklama yerleri, mutfak, hamam, cami gibi onlarca bina yapıldı. Ramazan ayı boyunca Belgrat'ın hemen dışındaki ordugâhta bulunan Sinan, komutanının verdiği özel izinle elinde defteriyle Belgrat'ı dolaştı.

Ramazan Bayramı'nda vezirler, komutanlar ve diğer devlet büyükleri padişahla bayramlaşacaklardı. Vezir-i azam, yeniçeri ağasından çok kısa zamanda ordugâhı hazırlayan Sinan ve arkadaşlarını da bayramlaşmaya getirmesini istemişti. Orada padişaha takdim edildiler. Kanuni onlara çeşitli hediyeler verdi.

Bayramdan hemen sonra, ordu tekrar harekete geçti. Kanuni bir an önce Tuna'ya ulaşmak ve Budin'i fethetmek istiyordu. Temmuz başlarında Belgrat'tan yola çıkan ordu tüm ihtişamına rağmen Tuna Nehri'nin bir kolu olan Prut Irmağı'nı bir türlü geçemiyordu.

Günlerce köprü yapılması beklendi. Bir ay süren bir çabadan sonra köprü yapıldı fakat birkaç atlı geçmişti ki köprü büyük bir gürültü ile çöktü.

Kanuni, büyük bir kızgınlıkla, vezir-i azamı çağır-
tı:

– Paşa paşa! Prut denilen bu nehir Osmanlı’yı dur-
durmamalı. Tez olun.

Vezir-i azam İbrahim Paşa, istihkâm bölüğü ko-
mutanlarını topladı. Yeni bir köprü yapılması için emir
verdi.

Köprünün niçin yıkıldığını merak eden Sinan ses-
sizce yıkıntıyı incelemeye başladı. Eline aldığı uzun so-
palarla, nehrin kıyısındaki toprağı inceledi. Nehrin di-
binin balçıkla kaplı olduğunu anladı.

“Nasıl olur, nasıl olur?” diye içinden geçirirken ho-
casının: “Canlı cansız her şey insana bir şeyler anlatır.”
sözünü hatırladı. Suyun üstünde yüzen dal parçalarını
görünce, kararını verdi. Yüzen bir köprü yapacaktı.
Köprüyü yapan mimarla görüşmek istedi. Ancak mi-
mar: “Ben neden çöktüğünü biliyorum. Bu defa ta-
mam! Sen git, ağaç kesenlere yardım et.” dedi ve Si-
nan’ı dinlemedi.

Sinan, askeri disiplin gereği, komutanlarından izin-
siz iş yapamazdı. Yapılan ikinci köprü de çökünce Lüt-
fi Paşa, vezir-i azamın İbrahim Paşa’ya:

– Efendim, bence bu işi yapsa yapsa Zemberekçi-
başı Sinan yapar, dedi ve Van seferinden bahsetti.

Kanuni'nin iyice sabırsızlandığını bilen vezir-i azam İbrahim Paşa, Sinan'ı çağırttı:

– Gel bakalım Sinan, seni pek methettiler. Yıkılan köprünün yeniden yapımıyla ilgili olarak ne düşünüyorsun, aklından neler geçiyor?

Sinan saygıda kusur etmemek için olanca dikkatle:

– Efendim, çevreyi dolaştım. Büyük ormanlar var. Eğer gerekli malzemeyi temin edersek bu köprüyü kısa zamanda kurarız Allah'ın izniyle. Sinan'ın bu kadar emin konuşması üzerine İbrahim Paşa:

– Tamam, sen çık, dedi.

Akşamüzeri Sinan ve istihkâm bölüğü sorumlusunu çağırtan İbrahim Paşa;

– Yarından tezi yok yeni köprünün yapım sorumlusu Sinan olacak ve bir hafta içinde köprüyü istiyorum, dedi.

Zaman da oldukça sınırlıydı. Sinan, daha önceden nehrin çevresini dolaştığı için ne yapacağına karar vermişti. Samimi arkadaşlarından biri:

– Sinan, her yer balçık. Üstüne ne koysan ya batıyor ya kayıyor. Ne yapacaksın?

– Batmayan ve çökmeyen bir köprü yapacağım.

– O nasıl olacak ki?

– Bu köprü yüzecek.

Sinan, büyük ağaçlardan yüzlerce tomruk kestirdi. Su üzerinde yüzen tahta bir köprü yapmaya başladı. Uzunluğu bin metreden fazla, genişliği top taşıyan bir kağının geçebileceği kadar olan köprü, altıncı gün tamamlandı.

Köprünün yapılması üzerine mimarını merak eden Kanuni:

– Sağ olasın! Çok güzel ve sağlam oldu. Fakat bunu korumak gerek. Bir kule yap ki asker koyalım, dedi.

– Sultanım, siz dilerseñiz her yere nice köprüler yapılır. Lakin bunun işi bitince izniniz olursa yıkmak daha münasip olur.

– Bre mimar, sen delirdin mi, niçin yıkılsın?

Sinan:

– Padişahım, eğer düşman bu kuleyi ele geçirirse biz Osmanlı’nın kalesini ele geçirdik, derler. Oysa ne zaman istersek bir köprü kurabiliriz.

Bu cevap Kanuni’nin çok hoşuna gitti.

– Tamam, işi bitince yıkılsın.

Prut nehrini geçen ordu Mohaç Ovası’na vardı. Ertesi gün sabah namazından sonra yapılan toplu duanın sonunda Kanuni, ellerini kaldırarak:

– İlâhî! Kudret ve kuvvet Senden! İmdat ve himaye de Senden! Ümmet-i Muhammed’e yardım et, diye dua etti. Padişahın bu duası üzerine ordu tekbirler getirmeye başladı.

Güneş doğarken başlayan savaş güneş batmadan bitti.

Prut seferinden dönüşte herkes, Sinan’ın yapılamaz, denilen yere, bir haftada böylesine sağlam bir köprüyü nasıl yaptığını konuşuyordu. Artık Sinan yenici ocağındaki herhangi biri değildi.

* * *

ÇIRAKLIK

Kanuni, dışta zaferler kazanıp fetihler gerçekleştirirken İstanbul'a ayrı bir önem veriyordu. Sarayda görevli olan 'hasa mimarları'nın payitahtı devletin şanına layık mimari eserlerle donatmalarını istiyor, bu amaçla vezirler görevlendiriyordu. Padişah bu çabalarında yalnız değildi.

Birçok zengin kendilerine köşkler, konaklar yaparken halka hizmet verecek kurumların yapımı devlete ve hayır sahiplerine kalmıştı. Başta vezirler olmak üzere sarayın ileri gelenleri ve birçok hayır sahibi insan İstanbul'un çevresini değiştiren camiler, hanlar, hamamlar, şifahaneler (hastane), imarethaneler, medrese ve

tekkeler yaptırmaya başlamıştı. Kanuni yapılan eserleri görüp duydukça keyifleniyordu.

Seferden döneli bir yılı geçmişti. Sarayın başmimarı olan ve seferden döndüğünden beri Sinan'ı yanından ayırmayıp, ona hassa mimarlığı üzerine çok şey anlatan Acem İsa vefat etmişti. Acem İsa'nın yerine kimin getirileceği merakla beklenirken vezir-i azamın teklifi ve Kanuni'nin onayı ile Sinan Sermimaran-ı Hassa oldu.

Kanuni'nin eşi Hürrem Sultan uzun zamandır, ailesinden kalan ve kendisine verilen mallarının geliri ile hayır kuruluşları yaptırmak istiyordu. Ancak Acem İsa'nın rahatsızlığını duyduğu için bu isteğini erteliyordu. Hassa mimarbaşılığına yeni bir mimarın atandığını duyunca Kanuni'ye:

– Sultanım, izin olursa ben de hayırlı bir iş yapmak istiyorum, dedi.

Hanımının uzun zamandır, bunu arzuladığını bilen Kanuni, hanımının elinden tutup:

– Aklından ne geçiyor hele bir anlat bakalım, dedi.

Hürrem Sultan'ın cami, şifahane ve hamamdan oluşan külliye isteğini kabul etti:

– Tamam öyleyse yeni mimarbaşına söyleyelim.

Ertesi günü Sinan'ı huzuruna çağırttı:

– Sinan Ağa, hanımım Hürrem Sultan'ın arzusu üzerine bir külliye inşa etmeni istiyorum. Ne gerekiyorsa yapasın, dedi.

Sinan, mimarbaşı olur olmaz böyle bir işin kendisine verilmesinden gurur duydu. Hemen işe koyuldu. Yıllardır incelediği Ayasofya Camii'ne benzeyen tek kubbeli ama daha küçük bir cami, yaptı. Caminin yanına, imaret, hamam ve dükkanlar inşa etti. Bu iş iki yıl sürmüştü. Bu külliye "Haseki Külliyesi" adı verildi. Bu işte de kendine güvenenleri mahcup etmedi.

Bir yandan seferlere çıkan Kanuni bulduğu her fırsatta Sinan'ın çalışmalarını takip ediyordu. Külliye'nin tamamlanmasına az bir zaman kala inşaatı gezen Kanuni:

– Sinan Ağa, bundan daha büyük bir külliye için şimdiden hazırlan, dedi. Padişah'tan bu emri alan Sinan bir yandan külliye'yi tamamlaya çalışırken bir yandan da yeni görevi için hazırlanmaya başladı.

Önce yer tespiti için çalıştı ve vefa semtinde genişçe bir alanı seçti. Sonra planlar çizmeye başladı. 1543 yılına gelindiğinde Sinan planlarını hazırlamıştı ve son hazırlıklarını yapıyordu.

Kanuni 23 Nisan'da Avusturya Seferi'ne çıktı. Estergon'u fethedip sefere devam ederken Manisa'da olan büyük oğlu Şehzade Mehmet'in hastalanıp öldüğü haberini aldı. Sefer tamamlanıp döndüğünde Sinan'ı çağırıp hazırlıkların ne aşamada olduğunu sordu. Sinan'ın anlattıklarını tek tek dinledikten sonra:

– Sinan Ağa, bu külliye vefat eden Mehmet'imın hayrına yapılacak. Tez var, ne gerekiyorsa yap, dedi.

Kanuni'nin “Tez var, ne gerekiyorsa yap.” emri, Sinan'ı biraz telaşlandırdı. Planlarını yapıp yerini belirlemişti ama Hassa Mimarlar Ocağı'nda tam anlamıyla bir kadro kuramamıştı. Büyük bir çalışma gerektiren yeni külliyenin yapımı uyumlu bir ekip oluşturulmazsa sıkıntı olacaktı.

Sıkıntılı zamanlarında dert ortağı olan Ali'nin söylediği “En akıllı insan kendi aklının yanına başka akılları da koyan insandır.” sözü aklına geldi. Öyleyse ocaktaki diğer mimarların da fikrini ve desteğini alıp onları da işin içine katmalıydı. Bu amaçla onlarla tek tek görüştü. Çoğu bu işe gönüllü hazır olmasına rağmen, özellikle birkaç mimar özellikle de kendini Acem İsa'ya veliaht gören orta yaşlı bir mimar biraz soğuk davrandılar.

Sinan yapısı gereği hırçın değildi. Hiç kızmadı. Aralarında kendisine soğuk davranan mimarların da olduğu mimarlar için büyük bir ziyafet hazırlattı.

Hem yemek yiyecek hem de birbirlerini daha yakından tanımış olacaktı. Yemekler yendi sofranın başında sohbet etmeye başladıklarında laf döndü dolaştı, “mimarlıkta dengenin önemi” üzerine geldi. Herkes bir şeyler söylüyordu. Özellikle de kendini Acem İsa’ya veliaht gören mimar sık sık söz alıyor ve bilgisinin Sinan’dan fazla olduğunu göstermeye çalışıyordu. Bunu anlayan Sinan:

– Arkadaşlar, denge her işte önemlidir ama özellikle de mimaride olmazsa olmazdır. Denge olmayınca bina yapılamaz, dedi. Kendilerine yemek getiren hizmetçiye:

– Evladım, bana iki tane yumurta getir, dedi.

Hizmetçi hiçbir şey anlamasa da koşarak gitti ve yumurtaları alıp geldi. Sinan’ın elindeki yumurtaları gören mimarlar susunca Sinan:

– Mimarlıkta bazen işler imkânsız gibi görünür, oysa her şeyin bir yolu vardır. Denge diyoruz ya mesela bu iki yumurtayı üst üste durdurmak çok önemlidir. Bu iki yumurtayı üst üste koyup dengede durduracak kişi en büyük mimardır. Hatta mimarların başıdır dedikten sonra yumurtaları hizmetçiye verip gönderdi.

Ziyafet sona erdiğinde bazı mimarların bir an önce gitme telaşı Sinan’ın gözünden kaçmadı.

Ziyafetten bir hafta sonra hizmetçi ziyaretçisi olduğunu haber verdi. Sinan:

– Gelsin, dedi.

Gelen Sinan'a soğuk davranan mimardı, Sinan misafirine yer gösterdi, oturdular. Misafir:

– Sinan Ağa, hemen söze başlamak istiyorum, geçen söylediğin şu yumurta lafı kafama takıldı. İmkânsız bir iş söyledin. İki yumurta üst üste durmaz, dedi.

Aslında misafirini daha erken bekleyen Sinan bu soruya hazırlıklıydı. Oturdukları odanın kapısında bekleyen hizmetçiye seslendi:

– Evladım, bize soğuk şerbet getir. Sonra da mutfağa uğra iki çiğ yumurta al gel, dedi.

Bir yandan da misafirin hâlini hatırlarını sormaya başladı. Bilginin sadece kitaplardan öğrenilmediğini tecrübelerin ve pratik düşünmenin de çok önemli olduğunu anlatıyordu. Misafir mimar yaş bakımından Sinan'la aynı sayılırdı. Çok uzun zamandır 'hasa mimarı' olduğu için bu işin eğitim yönünü savunuyordu. Sinan:

– Çok haklısın iyi bir eğitim insanın yetişmesi için çok önemli ama tecrübe de en az onun kadar önemli. Gezip görmek, etrafı gören gözlerle incelemek de çok önemli, dediği sırada hizmetçi kapıyı vurup şerbetleri

getirdi. Uzanıp şerbetleri aldıklarında hizmetçi yumurtaları uzattı. Misafir:

– Sinan Ağa, yani bu yumurtaları üst üste durdurmak mümkün mü demek istiyorsun, deyince, Sinan:

– Evet mümkün, bazen çözümsüz gibi olan olayların da bir çözümü vardır, dedikten sonra parmağındaki yüzüğü çıkardı, yumurtanın birisini avucuna alıp yüzüğü üzerine koydu diğer yumurtayı da yüzüğün üzerine koydu.

Orta yaşlı mimar afalladı, gerçekten de yumurtalar üst üste duruyordu. İçinden “Yüzük, niye benim aklıma gelmedi.” diye kendine kızdı, şaşkınlığı hemen üzerinden attı ve kalkıp Sinan’a sarıldı, “Hakkını helal et, seni rahatsız ettim. Benden ne istiyorsan yapmaya hazırım.” dedi. Sinan’ın bütün ısrarına rağmen yemeğe kalmadı ve gitti. Sinan kimseyi kırmadan bu işin çözüldüğüne çok sevindi.

İki gün sonra mimarlarla tekrar toplantı yaptı. Bu sefer herkes ona destek oldu, görev dağılımı yaptılar. Toplantı bittiğinde Sinan, kadrosunu kurmuş olmanın verdiği rahatlıkla ertesi gün huzura çıkmak istediğini saraya ilettili.

Vefa semtinde 1544 yılında inşasına başlanan ve içinde cami, medrese, tabhane (misafirhane), imaret,

kervansaray, muvakkithane, çeşme, türbe olan Şehzade Külliyesi 1548 yılında tamamlandı.

Bu inşaat devam ederken vezir Rüstem Paşa Külliyesi'nin de inşasına başladı. Kendi kendine artık durmak yok, diyor yeni ve daha büyük eserler vermenin planlarını yapıyordu.

* * *

AYASOFYA

1 548 yılının kışı sona ermek üzereydi. Kanuni, İstanbul'da olduğu zamanlar, âdet olduğu üzere cuma namazını Ayasofya'da kıldı. Cuma selâmlığında halkı selâmladı. İstanbul kıştan kalma güneşli birgün yaşıyordu. Kanuni böyle havalarda yürüyüş yapmayı sevdi.

– Lala, yürüyelim, dedi.

Sonra Şeyhülislam Kemal Paşazade'yle selâmlaştı. Bahçe kapısına doğru yürüdü. Arkalarında diğer vezirler, onların çevrelerinde de muhafızlar olduğu hâlde Başvezir Makbul İbrahim Paşa ve Kanuni birlikte yürümeye başladılar.

Kanuni ağır adımlarla çevreyi inceleyerek yürüyordu. Biraz yürüdükten sonra Topkapı Sarayı'nın ana kapısına doğru çıkan yokuşun başında durdu. Ayasofya, tamir edilmişti. Kubbesini kaplayan kurşun levhalar yeni değiştirildiğinden güneşin altında gümüş gibi parlıyordu.

– Lala, ne muhteşem görünüyor değil mi?

– Haklısınız sultanım. Muhteşem bir bina!

– Yıllardır ayakta.

– Sultanım dedeniz Cennet mekân Mehmet Han, babanız ve sizlerin himmetiyle tamir ve bakımları yapılmasa çoktan yıkılırdı.

– Kim yaptırmıştı?

– Sultanım zannedersen Justinyanus yaptırmıştı. Bu bina ile çok övünürmüş.

– Övünülmeyecek bina da değil hani.

– Birçok kişi; “Bu binayı, sadece biz yaparız, bundan daha güzelini kimse yapamaz.” diye övünür.

Kanuni, bir süre sustu. Sonra hızlı adımlarla yürümeye başladı. İbrahim Paşa içinden “Allah Allah, yanlış bir şey mi söyledim? Ne zaman kızsı böyle yürür.” diye geçirdi. Sessizce arkasından yürüdü.

Sarayın cümle kapısından geçip iç avluya oradan da hareme yürüdü. Başka zaman olsa iç avluda bir

süre otururdu. Doğrudan haremın önüne gelince İbrahim Paşa:

- Sultanım, bir emriniz yoksa müsaade istiyorum.
- Yok lala, yok.
- Sağlıcakla kalın sultanım, Allah’a emanet olun!
- Sağ ol lala.

Kanuni haremden içeri girerken İbrahim Paşa da kubbe altına doğru yürüdü. Biraz sonra haremden tekrar dışarı çıkan Kanuni, kapının ağzında bekleyen görevliye:

– Tez Mimarbaşı Sinan Ağa’ya haber salın. Yarın divana gelsin.

Görevli, emri alır almaz koşarak oradan ayrıldı. Haberi Sinan’a ulaştırdı. Sinan, divana gideceği için heyecanlıydı. Hazırlıklarını tamamladı. Divanın toplandığı köşkün kapısına vardı. Görevli, onu içeri çağırırdı. Sinan, sultanı saygıyla selâmladı. Ellerini önünde bağladı:

– Mimarbaşı, seni çok mühim bir iş için çağırıttım. Dünyanın en güzel şehrinde yaşıyoruz. Bu devletin şanına uygun, İstanbul’da benzeri olmayan bir cami yapmanı istiyorum.

– Emredersiniz padişahım. Sultanım, düşündüğünüz bir yer var mı?

– Yok mimarbaşı. Ancak şehrin her yanından görünür olmalı. Sen tekliflerini hazırla, çok görkemli olmasını istiyorum.

– Emredersiniz sultanım.

Sinan, bu emri alınca çok sevindi. Onun da en büyük hayallerinden biri, Ayasofya kadar güzel hatta birçok yönden onu geçecek bir cami yapmaktı. İşte şimdi fırsat doğmuştu. Böyle bir fırsatı bulduğu için, büyük bir keyifle eve döndü.

Sinan, iki yıldır İstanbul’u karış karış dolaşmış, hayalindeki cami için yer aramıştı. Aklından önce Eyüp geçti. Ancak orası çukurda kaldığından vazgeçti. Mutlaka İstanbul’un yedi tepesinden birinde olmalıydı. Bu amaçla İstanbul’u dere tepe gezmiş ve üç yer belirlemişti.

Sinan ertesi sabah çalışmalara başladı. Daha önceden görüp belirlediği üç tepenin çeşitli yerlerine iki-üç metre derinliğinde kuyular kazdırdı. Kuyular kazılırken bazı insanlar su kuyusu kazdıklarını sandılar. Hatta genç mimarlardan biri:

– Efendim, zaman kaybediyoruz. Bu kuyulara ne gerek var. Burası zaten tepe altında taş vardır, deyince Sinan;

– Evladım, acele etme. Bak anlatayım. Bu kuyular sayesinde bina yapılacak olan yerin zemini sağlam mı, değil mi onu öğreneceğiz, dedi.

Onlar böyle konuşurken diğer mimar ve ustalar da yanlarına geldi. Mimar Sinan Ayasofya'nın tamirinde kendisiyle birlikte çalışan mimarlardan birine:

– Ayasofya'nın kubbesi niçin çatlamıştı, diye sordu.

Mimar:

– Efendim, yan duvarlardan doğuya ve batıya bakanların zeminlerinde kayma vardı; bundan dolayı kubbe çatladı, dedi.

Başka bir mimara:

– Peki, biz ne yaptık, diye sordu.

Mimar:

– Kaymayı durdurmak için önce zemine kaya doldurduk. Sonra da, yana doğru açılan duvarları içe bastırarak şekilde kemerler yaptık. Bu kemerlerin başladığı kısımda, birer minare inşa ettik, diyerek çalışmalarını anlattı.

Genç mimar, bunun kuyularla ne ilgisi olduğunu düşünürken Sinan, elini genç mimarın omzuna koyarak:

– Evladım, caminin temeli kaya zemin üzerinde olursa sağlam olur. Asırlarca yıkılmadan ayakta kalır, yoksa ilk depremde yıkılır.

Bazı yerlerde temel için açılan kuyular dört metre-yi buldu. Sinan, üç ay süren bu çalışmaları ve gezileri

sırasında tuttuğu notları birleştirdi. Hazırladığı raporla Kanuni'nin huzuruna çıktı:

– Sultanım, arzu ettiğiniz gibi şehrin her yerinden görünebilecek yerleri inceledik, dedikten sonra elindeki nakışlı dosyayı açtı:

– Sultanım, burada ayrıntılı olarak her şeyi yazdım. Arzu ederseniz anlatayım, dedi.

Sinan'ın gelişini heyecanla bekleyen Kanuni:

– Anlat hele mimarbaşı, vezirlerim de duysun.

– Sultanım, önce Eyüp semtini düşündük; ama orası, şehrin her yerinden görünmüyor. Bunun için İstanbul'un yedi tepesini dolaştık. Oralara kuyular kazarak zemini inceledik. İkisinin üstünde epeyce ev var, istimlâk edersek birçok insanı yerinden etmiş olacağız, ikisinin zemini toprak, birinde oynak kayalar var. Diğer ikisi kaya zeminli...

– Yeter mimarbaşı, anladım ki bu konuda epey çalışmışsın. Sence nerede olmalı?

Sinan, haritayı açtı:

– Sultanım, dedeniz Cennet mekân Mehmet Han'ın inşa ettirdiği sonradan yanan eski sarayın arazisi.

– Yeterince büyük mü? Şimdi ne hâlde?

– Ölçtürdüm sultanım, yetmiş dönümden fazla. Durumuna gelince bir yıkıntı hâlinde üstünü otlar ve

ağaçlar kaplamış. Böylelikle oradaki çirkin görüntü de ortadan kalkar.

– Mimarbaşı, atalarım her işi erbabına verdiği için cihan devleti olduk. Senin işinin erbabı olduğunu biliyorum. Hayırlı olsun, dediğin yer olsun. Planlarını çiz, ancak acele olsun!

Vezirler, Kanuni'nin övgüsünden dolayı Mimar Sinan'a imrenerek baktılar. Padişahın kendisine bu kadar güvenmesi Sinan'ı da çok sevindirdi.

Zemin için kuyular kazılırken Sinan hayallerini kâğıt üzerine çizdi, yardımcılarıyla baş başa verip taslaklar hazırladı. Sonra bunları Padişah'a gösterdi. Kanuni, bu taslaklarda birkaç düzeltme yaptı.

– Mimarbaşı! Peki, planlar tam olarak ne zaman hazır olur?

– Sultanım, iki ayda hepsi biter.

– Mimarbaşı, sana kırk gün müsaade. Her üç günde bir, işlerin ne durumda olduğu ile ilgili bana bilgi vereceksin.

– Emredersiniz sultanım.

Artık hummalı bir çalışma başladı. Sinan gece gündüz demeden çalıştı. Kanuni, birkaç sefer onların çalıştıkları yere geldi. Çalışan mimarlara, çizim yapan resamlara çeşitli hediyeler verdi. Verilen süreden bir gün önce çizimler tamamen bitti. Ertesi gün iki yardımcısını

yanına alan Sinan, saraya gitti. Sultanın huzuruna yardımcılarıyla birlikte çıktı.

Önce dış görünümünden başlayıp, iç-dış bütün çizimleri ayrıntılı olarak anlattı. Kanuni ve tüm vezirler planları beğenmişlerdi.

– Mimarbaşı, planlar gayet güzel. Hadi göreyim seni, eşsiz bir mabet olsun. Dile benden ne dersen.

– Sağlığınız padişahım, inşallah sizin şanınıza layık olacak, dedikten sonra saraydan ayrıldı.

* * *

SÜLEYMANİYE CAMİSİ

1 549 yılının baharında temeller kazılmaya başlandı. Kanuni, temele ilk taşı koyma işini Şeyhülislâm Ebussuud Efendi'ye verdi. İnşaat başladığında Sinan da hesaplarını tamamlamıştı. Öyle ki kullanılacak malzemelerin neler olacağı, miktarı ve nerelerden getirileceği bile düşünülmüştü. Sinan'ın isteği ve Kanuni'nin fermanıyla ülkenin dört bir tarafından ustalar, mimarlar, nakkaşlar İstanbul'a gelmeye başladı. Sinan, üç yıl boyunca, temel inşaatını en ince detaylarıyla kontrol etti. Ustaları ve işçileri yakından takip etti. Bu süre içinde en iyi ustalardan, ahşap işçilerinden ve mimarlardan çok iyi bir kadro kurdu.

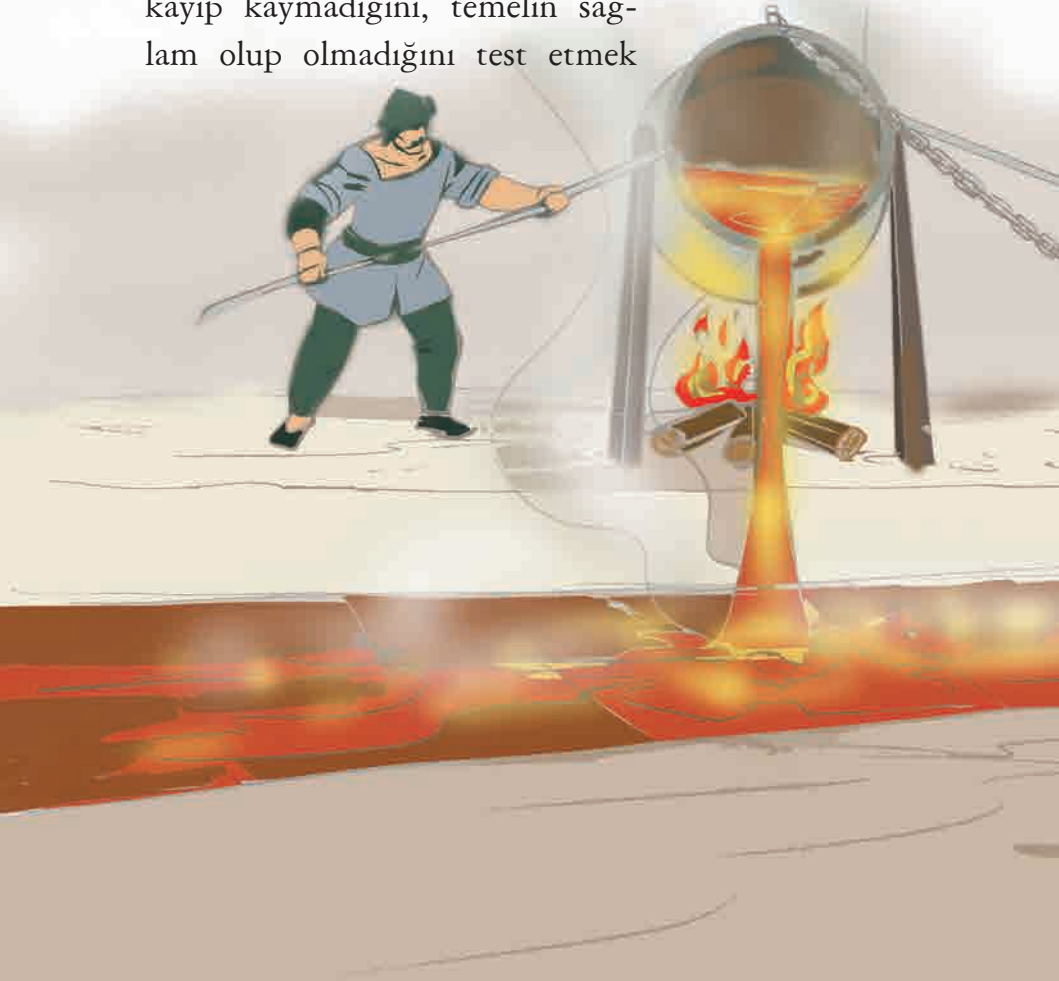
Bu hummalı çalışmanın ardından Kanuni'nin huzuruna çıktı:

– Sultanım, temel duvarları tamamlandı. Ancak, gelecek yaza kadar beklememiz gerek.

Bunu duyan Kanuni birden hiddetlendi:

– Mimarbaşı, mimarbaşı! Ben bir an evvel bitsin diyorum, sen yaza kadar beklemekten söz ediyorsun! Bu ne demek? İnşaat bir yıl daha mı uzayacak?

– Hayır sultanım, inşaat uzamayacak. Toprağın kayıp kaymadığını, temelin sağlam olup olmadığını test etmek

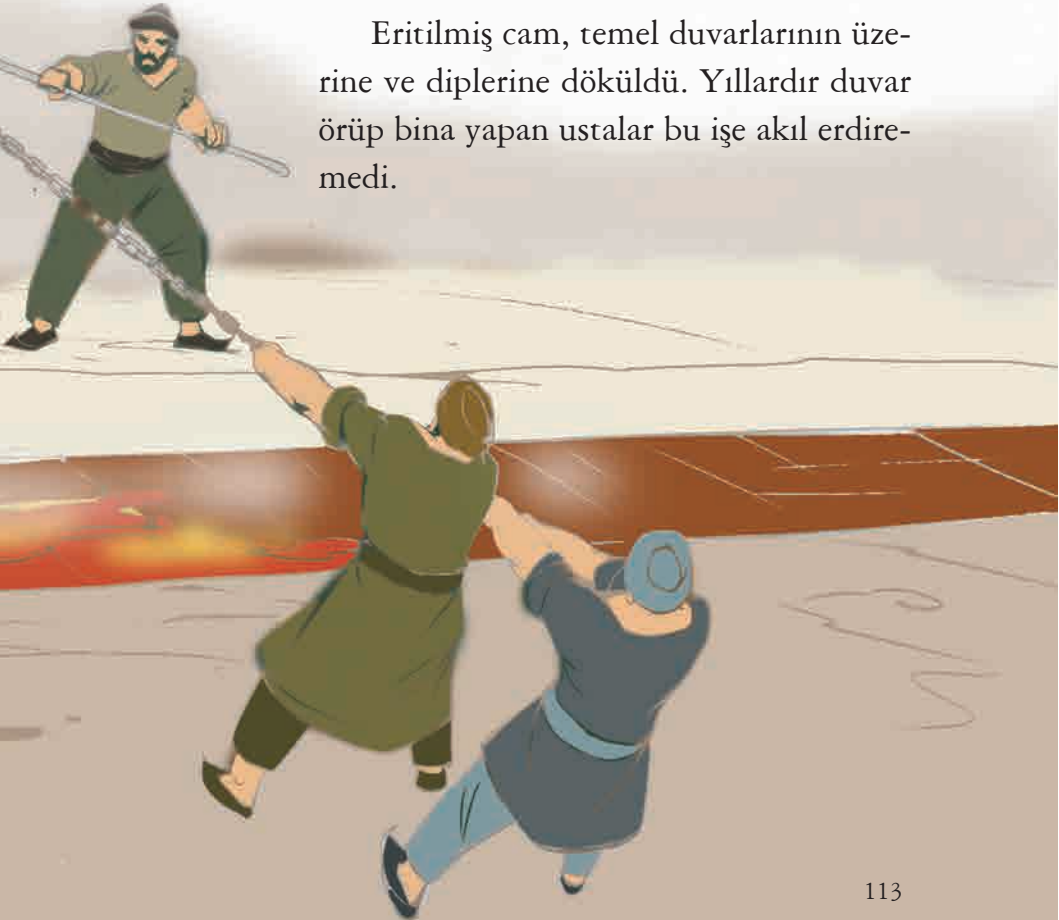

için, temelın üstüne eritilmiş cam dökeceğiz. Böylece herhangi bir çökme varsa belli olacak. Eğer kme yoksa yazın vakit kaybetmeden duvarları örmeye başlayacağız. şu an, cami için gereken taşlar, ustalar tarafından işlenip hazırlanıyor. Sıvada kullanılacak kireçler söndürülüp kuyularda depolanacak. Böylece hazır malzemeye inşaat daha hızlı bitecek.

Bunun zerine Kanuni biraz sakinleşti:

– Mimarbaşı, inşallah işler senin dediğin gibi olur. Yoksa, var sen düşün gerisini.

Eritilmiş cam, temel duvarlarının üzerine ve diplerine döküldü. Yıllardır duvar rp bina yapan ustalar bu işe akıl erdiremedi.

SU GELİYOR

Sinan, sadece Süleymaniye'nin inşaatıyla ilgilenmiyordu. Son yıllarda İstanbul'da baş gösteren su sıkıntısını da çözmek için uğraşıyordu.

Padişah, çevresine topladığı vezirler ve devlet erkânının bulunduğu her toplulukta:

– Madem dünyanın en güçlü devleti Osmanlı'dır, öyleyse onun başkenti de ona layık olmalı. İstanbul, dünyanın en güzel şehri olmalı, dedi.

Birgün Mimar Sinan'ın da katıldığı bir toplantıda bu konu açıldı. Fatih Medresesi müderrislerinden Al-lame Kemal Paşazade:

– Medreselerimiz, en değerli müderrislerinin ders verdiği ilim merkezleri oldu. Şuna sevinebiliriz ki Osmanlı’nın başkenti olan İstanbul, artık ilmin de payitahtı olmuştur, dedi.

Mimar Sinan, bu sözü çok sevdi: “İlmin payitahtı.”

Aradan bir aya yakın bir zaman geçmişti. Sinan, atına atlayıp dolaşmaya çıktı. Eski, yeni birçok mahalleyi dolaştı. Gezdiği birçok yerde, çeşme başlarında uzun su kuyrukları vardı. Kadınlar, çocuklar, ellerinde su kaplarıyla kuyrukta bekliyordu. İnsanların yanından sessizce geçti ve atını şehrin dışına doğru sürdü. Rastladığı bir çeşmenin başında durdu. Buz gibi sudan kana kana içti.

Aklına su kuyruğunda bekleyen insanlar geldi. “Bu su burada boşa akıyor, şehirde ise insanlar su bulamıyor. Bir şeyler yapmalı.” diye düşündü. Bu düşüncelerle bir süre dolaştı.

Uzaktan ezan sesini duyunca abdest alıp öğle namazını çimenler üstünde kıldı. Bir süre daha dolaştıktan sonra evine döndü.

Mimar Sinan, ertesi gün Topkapı Sarayı’nın büyük kapısından geçip iç avluda vezirlerin olduğu bölüme doğru yürüdü. Hem sanatındaki ustalığı, hem dürüst kişiliği hem de padişahla olan dostluğu vezirler arasında ona itibar kazandırmıştı. Bir süre onlarla konuştu. Vezirlerden biri, Mustafa Paşa’nın yaptırmayı istediği

camii ve külliyyeyi Sinan'ın yapmasını istediğinden söz etti. Sinan, artık eskisi kadar rahat evet diyemiyordu.

Kanuni:

– Mimarbaşı, biliyorsun son zamanlarda şehrin nüfusu arttı. Mevcut çeşmeler, halkın su ihtiyacını karşılamakta zorlanıyor. Ne dersin?

O âna kadar sessizce dinleyen Sinan:

– Hünkârım, şehrin dışını gezip derelerden akan suları hesap etmem gerek.

Kanuni, sağ yanında bekleyen vezir-i azama dönerek:

– Ne gerekiyorsa temin edin. En kısa zamanda bekliyorum.

Vezir-i azam başını eğerek:

– Emredersiniz sultanım, dedikten sonra Sinan’la göz göze geldiler ve padişahı tekrar selâmlayıp dışarı çıktılar.

Bir yandan Süleymaniye'nin inşası olanca hızıyla devam ederken diğer taraftan Mimar Sinan hummalı bir işe girişti. Önce Çekmece Gölü'nden başladı. Belgrad Ormanları'na, oradan da Beşiktaş'a kadar İstanbul'un çevresinde ne kadar dere ve su kaynakları varsa tek tek tespit ettirdi. Birçoğunu gidip kendi gözleri ile gördükten sonra ölçümler yaptırdı. Yapılan ölçüm ve tutulan kayıtları kontrol ettirdi. Bütün kayıtları alarak evine kapandı. Derelerden akan suların birleştirilmesini inceden inceye hesap etti. Gereken su miktarı yanında suyu şehre getirmek için yapılacak kanal ve suyollarını da düşündü.

Üç ay dolmadan Sinan, yorucu çalışmasını tamamladı. Elinde ayrıntılı planlarla gelip padişahın huzuruna çıktı. Kanuni, Sinan'ı bu defa planlarla görünce çok memnun oldu.

Sinan, her zamanki saygılı ve sakin üslubuyla:

– Sultanım, İstanbul'a dışarıdan su getirmek mümkündür, ancak altın dolu keseleri uç uca dizmek şartıyla, diye söze başladı.

Kanuni'nin gözlerinin içi güldü:

– Mimarbaşı, şehre su getirmek mümkün olsun yeter ki, ben altın keselerini uç uca değil, yan yana dizmeye hazırım!

– Padişahım, Allah’ın izni, sizin himmetiniz, bizim de gayretimizle, inşallah en kısa zamanda arzunuzu yerine getireceğim.

– Sağ ol, Mimarbaşı! Senin gibi birine de verdiği sözde durmak yaraşır.

Bütün vezirlerin yanında padişahın kendisine bu kadar iltifat etmesi Sinan’ı çok mahcup etti. Konuyu değiştirmek için padişah sözünü bitirir bitirmez:

– Efendim arzu ederseniz planlar hakkında bilgi vereyim, münasip olmayan yer varsa düzelteyim.

– İyi olur, anlat bakalım.

Mimar Sinan planları açıp ayrıntıları anlatmaya başladı. Sinan anlattıkça, heyecanlanan Kanuni memnuniyetini belli etti.

– Sinan Ağa, planların güzel; ama aklıma takılan bir iki konu var. Birincisi çevrede bu kadar su var mı? İkincisi bu dediğin süre bana az gibi geldi. Bilirsin ki bir emir, halkına ne vakit söz vermiş ise o işi söz verdiği vakitte yerine getirmeli.

Sinan, padişahın ne demek istediğini anlamıştı. Saygıyla yerinden kalktı. Su kaynakları ile ilgili olarak tuttuğu ölçüm bilgilerini gösteren defteri aldı ve padişaha sundu. Bir taraftan da:

– Efendim, bu defterde adı ve yerleri belirtilen su kaynaklarının debileri var. Hepsini tek tek ölçtürdüm.

Hesaplarımı yaparken de bu miktardan bazı kayıplar olabileceğini düşünerek daha az söyledim, verilen süre konusunda ne kadar titiz olduğunuzu biliyorum. Adınıza yaptırdığınız cami ve külliye de hâlâ aklımdadır.

Padişah verilen cevaplardan ziyadesiyle memnun olmuştu.

Sinan izin isteyerek evraklarını, hesap defterlerini ve çizimlerini toplayıp padişahın huzurundan çıktı.

Önce Belgrat Ormanları'nda büyük bir baraj inşa ettirdi. Dere sularını burada topladı.

Her yerde kendini belli eden susuzluk karşısında, insanlar padişahın su getirmek için başlattığı çalışmaların bir an önce bitmesini bekliyordu. Bir yandan da hem Kanuni'ye hem de Sinan'a dua ediyorlardı.

Bütün bunlar olurken, her şeyi inceden inceye planlayan Sinan çeşmelerin nerelere kurulacağını ve görünümlerinin nasıl olacağını düşünüyordu.

Yardımcılarıyla yaptığı toplantıda çeşmelerin yerlerini belirledi. Çeşmelerin mimarisi üzerine konuşurken genç mimarlardan biri:

– Efendim, minyatür sanatçılarıyla görüşsek, bizim yaptığımız çizimleri onların yapacaklarıyla birleştiresek olmaz mı?

Sinan'ın gözleri parladı. Çeşmeler, bu büyük projenin halka bakan yüzü olacaktı. Nakış nakış, desen desen olmalıydı. Bu fikir çok hoşuna gitti:

– Sağ ol evladım, var ol. Elbette çok güzel olur.

Sonra etrafındakilere dönüp minyatür çizen ustaları bana getirin, dedi.

Bir hafta içinde fikri ortaya atan genç mimar Mehmet İsa'nın başında bulunduğu bir ekip çalışmaya başladı. Sinan'ın gerekli düzenlemeler yaptırmısından ve padişahın onayından sonra da şehrin belli yerlerindeki meydanlara çeşmeler yapıldı.

Sonunda beklenen gün geldi. Yapılan şenliklerle bütün çeşmelerden su akmaya başladı. Şehirde bayram havası günlerce sürdü.

Padişahın özel emriyle, Sinan dışında hiç kimse, hatta vezirler bile bu suyu kullanarak kendi bahçesine çeşme yaptıramadı. Padişah, yapmış olduğu hizmetlerden dolayı Sinan'a bahçesine su alma hakkı tanıdı.

Mimar Sinan:

– Padişahım, sizden gelen hediye almak boynumun borcudur. Ancak bunun yanlış anlaşılmasından korkarım. Bu çeşmeyi, izin verirsiniz, başkası yapsın.

Padişah, Sinan'ın bu kadar ince düşünmesinden memnun oldu.

– Peki Sinan Ağa, çeşmeyi başkası yapsın.

Bunun üzerine İstanbul'un her yerine çeşmeler yapan Sinan'ın bahçesine çeşmeyi başka bir mimar yaptı.

* * *

MERMER SÜTUNLAR

Mimar Sinan, İstanbul'un suyolları ile uğraşırken bir yandan da Süleymaniye'nin inşasına devam etti. İşini iyi yapmadığı için cami inşasında çalışacak kadroya almadığı mimarlar, malzeme almadığı satıcılar, Sinan hakkında çeşitli dedikodular çıkardılar. İş uzadıkça çeşitli söylentiler ortaya atıldılar.

Birgün yardımcısı:

– Efendim, elimizde malzeme var, kubbe inşaatına hemen başlayabiliriz.

– Evladım malzeme var; fakat kubbe için uygun değil. Biliyorsun ki merkezdeki kubbe, caminin her şeyi demek. Orada kullanacağımız mermerler tek parça ve az damarlı olmalı.

Epeyce araştırdıktan sonra Kanuni'nin huzuruna çıktı:

– Sultanım, caminin büyük kubbesini yapacağız. Kubbeyi tutacak tek parçalık dört sütun lazım ve bunların ikisinin yerini tespit ettik. Mısır'da, istediğimiz gibi sütunlar varmış. İrade buyurursanız getirtelim.

Kanuni, kulağına gelen dedikodulara rağmen Sinan'a hiçbir şey söylemedi. Başveziri çağırdı. Mimarbaşının istediği malzemelerin hemen getirilmesini emretti.

Kanuni'nin emriyle sütunlardan biri Baalbek harabelerinden, biri de İskenderiye'den getirildi.

Bunu haber alan ve o zaman Mısır'da deniz ticareti yapan Karınca Kaptan, Nil kıyısındaki eski bir kalmıtıda gördüğü iki mermer sütunu geminin arkasına bağladığı büyük sallara yükledi. Deniz yoluyla İstanbul'a getirdi.

Birçok kişi:

– Kaptan, bu sütunları satsan bir servet kazanırsın. Yedi sülalen rahat eder, diyordu. Karınca Kaptan, Sultan Süleyman'ın huzuruna çıktı. Ona bağlılığını bildirip:

– Size layık değil ama lütfen bu hediye mi kabul buyurun, diyerek sütunları teslim etti.

Bundan memnun kalan Kanuni de Karınca Kap-
tan’a büyük bir arazi hediye etti.

Kanuni, Sinan’ı saraya çağırttı:

– Sinan Ağa, istediğin diğer iki sütun da geldi.
Başka bir ihtiyacın var mı? Gayri tahammülüm kal-
madı, bilesin.

– Yok sultanım. Dış duvarlar bitti. İ ve dış duvar-
larında kullanılan beyaz mermerlerimiz Marmara
Adası’nda çıkıyor. İ süsleme için Arabistan’dan yete-
rince yeşil mermer geldi. İnşallah tez zamanda kubbe-
yi atacağız.

* * *

NARGİLE

Sinan, dört büyük sütunu dikmiş, kubbeyi yarılamıştı. Kubbenin sesleri düzgün bir şekilde yansıtması için yeni teknikler deniyordu. Bu sebepten iş yavaş ilerliyordu. Birgün Sinan'ı çekemeyenlerden biri, onun mihrabın önünde oturup nargile fokurdattığını gördü. Hemen tanıdığı bir vezirin yanına gitti:

– Bu defa, Sinan hilebazını yakaladım.

– Ne oldu, ne yapmış?

– Ne olacak? Ahali, caminin bitmesini beklerken o mihraba oturmuş, nargile fokurdattıyor.

Vezir, bunu hemen Kanuni'ye ilette. Beklemekten usanmış Kanuni iyice hiddetlendi.

– Tez, atımı hazırlayın!

Kanuni, başvezirle birlikte yola çıktı. İnşaata varır varmaz mihrabın yanına gitti. Sinan yoktu; ama nar-gile malzemeleri ortada duruyordu. Sağına soluna baktı. Yanındakilere emretti:

– Tez, bana Sinan'ı bulun!

Sinan, padişahın geldiğini duymuş hızla mihraba doğru gidiyordu. Onun koşar adımlarla kendine doğru geldiğini gören Kanuni hiddetlendi.

– Mimarbaşı, mimarbaşı!

Mimar Sinan şaşkıındı. Sultanın yanına vardı. Onu selâmlayıp:

– Sultanım, hoş geldiniz! Buyurun, dedi.

– Mimarbaşı, niçin benim camimle meşgul olmaz, mühim olmayan işlerle vakit geçirirsin? Ne zaman bitecek bu cami?

Mimar Sinan, Sultan'ın bu hitabı karşısında çekindi:

– Saadetli padişahım, müsterih olun. İnşallah iki ayda, cami tamam olacak.

Başvezir pek inanmadı; ama ses de çıkarmadı. Kanuni başını kaldırdı ve kubbeye baktı. Ona kubbenin bitmediği söylenmişti; oysa kubbe bitmiş sıvası kalmıştı.

Yan duvarların mermer kaplamaları yapılıyordu. O sırada işçilerin elindeki kavanoz şeklindeki testiler dikkatini çekti.

– Bunlar da ne mimarbaşı?

– Sultanım, bunlar kubbeye ulaşan sesi aynı şekilde arka saflara iletmeye yarayacak.

Sonra elleriyle göstererek:

– Büyük ve küçük kubbelere bunlardan iki yüz kırk tane yerleştireceğiz.

Hâlâ sinirli olan Kanuni:

– Göreceğiz bakalım. Peki, bu nargile rezaleti de nedir?

– Sultanım, ben nargile içmem. Sultanım da takdir eder ki bu kadar büyük camide sesin arka saflarda duyulması zor. Kubbedeki sesin en küçük yankısını bile ölçmek için nargile fokurtusuna ihtiyacımız var, onun için kullandık. Nargileyle sesin yankısını deniyoruz. İnşallah tamamladığımızda ses en arka safta bile rahatça duyulacak.

– Mimarbaşı, iki ay tez geçer.

Yolda giderken başvezir:

– Sultanım, Sinan kulunuz mimaride deha sahibidir. Bana öyle geliyor ki sizi hiddetli gördüğü için “İki ayda biter.” dedi. Pek bitecek gibi değil. Çağırıp tekrar Sinan’la görüşünüz.

– Lala, Sinan’ın işinde ne derece usta olduğunu bilirim. Yarın gelsin.

Başvezir bir haberci göndererek Sinan’ı saraya çağırttı. Kanuni, Mimar Sinan’dan ayrıntılı olarak durum raporu aldı. Ne zaman biteceğini tekrar sordu. Sinan aynı cevabı verdi.

Mimar Sinan, verdiği sözün altında kalmamak için şehirde ne kadar işe yarar sanatkâr varsa topladı. Gece gündüz demeden çalıştı.

MÜCEVHERLER

İran şahı Tahmasp, Kanuni Sultan Süleyman'a, kıymetli mal yüklü bir kervanı, içi değerli taşlar ve mücevherlerle dolu bir kutuyu, inşaatın devamı için, elçisi ile önderdi.

Elçi, Osmanlı topraklarına girer girmez ulaklar haberi padişaha ulaştırdılar. Aradan bir aya yakın zaman geçmişti ki gösterişli İran elçisi İstanbul'a yaklaştı. Bunu haber alan padişah:

– Madem çok görkemli, bizim karşılamamız onlardan daha görkemli ola, buyurdu.

Vezirlerden Şemsi Paşa'yı işaret ederek:

– En iyi adamlarınızdan seçin ve şanımıza uygun karşılayın.

Şemsi Paşa, seçme adamlardan oluşan, süslü özel elbiseler giymiş alayla karşılama için Üsküdar'a geçti. Ertesi gün İran elçisinin alayı uzaktan görüldü. Osmanlı alayının kendilerinden daha görkemli olduğunu gören elçi biraz da gıpta ile:

– Sizi, uzaktan, gelin alayına benzettim, dedi.

Şemsi Paşa gülererek:

– Haklısınız, Çaldıran'da gelin almaya bu alay geldi, diye cevap verdi. Elçi, kafasını öne eğdi ve konuyu değiştirdi.

Elçi, ertesi gün, Kanuni'nin huzuruna çıktı. Kanuni'yi selâmlayıp kısa bir konuşma yaptıktan sonra, mektubu adet olduğu gibi başvezire uzattı. Başvezir, mektubu okumaya başladı:

– Haber aldık ki camiye tamamlamaya kudretiniz yetmiyor. Bu amaçla, size mücevher dolu bir kutu gönderiyorum...

Kanuni, yanında hazır bulunan Mimarbaşına dönerek:

– Sinan Ağa, birileri mücevher diye bize taş göndermiş. Bu taşlar, camimizin taşları yanında pek kıymetsizdir; amma yine de sen bu taşları harca kat duvar ör.

İran elçisi, duydukları karşısında şaşkın bir vaziyette huzurdan ayrıldı. Padişahın verdiği mücevherler o sırada yapılmakta olan minarelerden birinin harcına katıldı. O minareye de “Cevahir Minaresi” adı verildi.

* * *

EĞRİ MİNARE

Artık inşaat sona ermek üzereydi. Süleymaniye Camii'nin bir kalemi andıran ince minareleri gökyüzünün sonsuzluğuna doğru uzanıyordu. Sabahtan beri, caminin çevresini dolaşan Sinan, son rötuşları seyretti, ustalarla tek tek ilgilendi.

İyice yorulunca gölgede kalan bir yer bulup dinlendi.

Elindeki tespihini çekmeye devam ederken: “Allah'ım, sen mahcup etme! Hayırlısıyla tamamlamama fırsat ver!” diye dua etti.

Sinan'ın bir taşın üzerine oturup minareleri ve in-
saatı incelediğini gören sakalardan biri koşup geldi:

– Efendim, bir arzunuz var mı? Soğuk ayran ya da
şerbet ister misiniz?

– Soğuk bir ayran getirsen pek makbule geçer ev-
ladım.

– Başüstüne; yalnız benim ibrikte şerbet var, bir
koşu ayran alıp geleyim.

Saki ayran sürahisini bir koşuda kapıp geldi. Özen-
le tasa ayranı doldurdu ve Sinan'a uzattı:

– Efendim, buyurun.

Kafasını kaldırıp sakiye gülümseyerek bakan Si-
nan:

– Sağ ol evladım. Berhudar ol, dedikten sonra “Bis-
millah” deyip kendisine uzatılan ayranı içti. “Bu kadar
durmak yeter. Hadi Bismillah!” deyip çevik bir hare-
ketle ayağa kalktı.

Biraz ileride taş işçileri, kaba taşları tek tek yontu-
yordu. Nakışçılar da bu taşları alıp işliyordu. Bir süre
onların başında bekledi. Taraklı çekiçlerle taşları yon-
tan ustalara baktı.

Bir baba şefkatiyle:

– Aman evladım, bir taş deyip geçmeyin. Sizin
yonttuğunuz taş, ne kadar güzel olursa minare o kadar

güzel olur. Göreyim sizi aslanlarım. Hadi kolay gelsin, deyip oradan uzaklaştı.

Minarelerin şerefeleri bitmiş, külahın yapılmasına az kalmıştı. Caminin bitme tarihine on beş gün bile kalmamıştı. Şadırvanını ve abdest hanesini kontrol etmek için o yana doğru yürüdü. Şadırvanda ellerini yıkadıktan sonra camiye doğru yürüyordu ki, on yaşlarında bir çocuğun minarenin dibinde durup bağırdığını duydu. Çocuk ısrarla:

– Emmi, bu minare eğri, diye bağıırıyordu.

Sinan çocuğun başını okşadı:

– Gel bakalım, delikanlı. Hangisi eğri, göster hele. Ben de bakayım.

Çocuk, beyaz sakallı koca adamın gülümseyen gözlerini görünce rahatladı. Sonra da giriş kapısının sol yanında kalan minareyi işaret ederek:

– Aha işte, şu minare eğri.

Mimar Sinan, minareye bir süre baktıktan sonra aynı yumuşak ses tonuyla:

– Ne yana doğru eğri?

– Bak sağa doğru, kapıya doğru yatık duruyor.

Yaşlı adam sakalını sıvazlarken minareye bir kez daha bakıp:

– Evet, galiba haklısın. Farkına varmamışız. İyi ki söyledin, dur hemen düzeltelim.

Sakaya dönüp:

– Bana ustabaşını çağır.

Saka, ustabaşını çağırmaya giderken Sinan, çocuğa dönüp:

– Diğerlerinde eğrilik var mı?

– Yok, sadece bunda var.

– İyi o zaman, işimiz kolay.

Biraz sonra, ustabaşı geldi. Onun kan ter içinde geldiğini gören Sinan eliyle sus işareti yaptıktan sonra:

– Ustabaşı, gidip kalın, uzun bir urganla sekiz, on işçi al gel, dedi.

Urgan geldikten sonra, Sinan işçilerden birini çocuğun gösterdiği minareye çıkarttı. Urganı minarenin etrafından dolayıp bir ucunu aşağı sarkıttırdı. Sonra da işçilere dönüp yüksek sesle:

– Hadi bakalım sol yana doğru asılın, derken ustabaşına dönüp usulca “Çekiyormuş gibi yapın.” dedi.

Kendisi de çocuğun yanında durup:

– Düzelince tamam de. Hadi bakalım, dedi.

İşçiler çeker gibi yaparken çocuk gözünü kırpmadan minareye baktı:

– Biraz daha çekin!

Mimar Sinan işçilere işaret etti:

– Hadi aslanlarım, biraz daha gayret, az kalmış.

Çocuk büyük bir iş yapmanın keyfiyle bağırırdı:

– Tamam, düzeldi.

Mimar Sinan çocuğa dönüp gülerek:

– Sağ ol evladım, iyi ki söyledin. Az kalsın, minare eğri kalacaktı.

Sonra sakaya dönüp:

– Epey yorulduk. Bu delikanlıya bir şerbet ver de içsin, dedi.

Şerbeti için çocuk, koşarak yanlarından ayrıldı.
Çocuğun gittiğini gören ustabaşı Sinan'a yaklaştı:

– Affedersiniz efendim, minarede eğrilik falan göremedim. Bir çocuğun sözü ile niye bunca meşgul olduk ki?

Koca Mimar, gülümseyerek sakalını sıvazladı:

– Ustabaşı! Biz öyle bir hakikate iman etmişiz ki değil minarenin eğrisine, odunun eğrisine bile tahammül edemeyiz. Hele lafın eğrisine hiç tahammül edemeyiz. Dedikodu ocak söndürür. Eğer biz o minareyi çocuğun yanında düzeltir gibi yapmasaydık, o çocuk gördüğü herkese minarenin eğri olduğunu söylerdi. Kulaktan kulağa “minare eğri” lafı dolaşırdı. Belki de daha cami açılmadan adı “Eğri Minareli Cami” olurdu. Biz böyle yapmakla bu lakabının önüne geçtik.

Ustabaşı, Koca Mimar’ı hayranlıkla süzerek:

– Anladım efendim, anladım, dedi.

Ustabaşı, selâm verip Sinan’ın yanından ayrılırken “Sana boşuna Koca Sinan dememişler.” demekten kendini alamadı.

Sinan, padişaha söylediği sürenin bitimine üç gün kala, yardımcıları ve ustabaşlarıyla bir toplantı yaptı. Önce camiyi dolaştılar, sonra müezzin mahfilinde bir araya gelip konuştular. Sinan:

– Evlatlarım, Allah’ın tevfik ve inayeti, padişahımızın himmet ve desteği, sizlerin de emek ve gayretlerinle camimizi tamamladık. Bu bina hepimizin çalışmasıyla oldu. Birazdan caminin altın anahtarı da gelecek. Yarın en güzel giysilerinizle gelin. Hep beraber sultanımızın huzuruna çıkacağız. Allah hepinizden razı olsun.

Daha sonra birlikte iki rekât şükür namazı kılıp dağıldılar. Ertesi sabah bir araya geldiler. Topkapı Sarayı'nda, Mimar Sinan'la bu kadar ustanın bir arada olması heyecan arttırdı. Herkesin meraklı bakışları altında ve vazifelerini yerine getirmiş olmanın keyfiyle yürüdüler. Sultanın, kendilerini kabul edeceği salonun kapısında beklemeye başladılar. Görevli içeriye haber verdikten biraz sonra Kanuni'nin sesi duyuldu:

– Gelsinler!

Kanuni oldukça keyifli görünüyordu. Sinan ve ustalar içeri girince:

– Mimarbaşı, inşallah hayırlı haberler getirmişsindir.

– Allah, devletimize, milletimize ve sultanımıza zeval vermesin! Sultanım, biz vazifemizi tamamladık.

O ana kadar meraklı gözlerle bakan vezirler ve Kanuni heyecanlandı:

– Maşallah, barekellah, dediler.

Sinan:

– Padişahım, bu bina, evvela Rabbimizin tevfik ve inayeti, sonra siz devletli sultanımızın himmet ve desteği ile inşa oldu. İnşası sade benim değil, burada temsilcileri bulunan çok değerli mimar, usta, sanatkâr ve işçilerimizin alın teri ile oldu. İzniniz olursa onları size tanıtmak istiyorum.

Mimar Sinan, hizmette önde, mükâfatta arkalarda olmayı seçmişti.

– Bu, minber ve mihrabın mermerlerini yapan baş usta; bu, vaiz kürsüsü ve abanoz kapıları yapan oymacı ustamız... diye yanındakileri tek tek tanıttı.

Sinan ustaları tanıttıkça Kanuni, onlara iltifatlar etti. Tanıtma işini iş sırasına göre yaptı. Sona, iki kişi kaldı. Sağ yanında, ayakta duran, orta boylu adamı işaret ederek:

– Bu, camimizin 138 penceresinin renkli camlarını yapan Mecnun İbrahim.

Mecnun İbrahim’in öte yanında duran, uzun boylu genci göstererek:

– Bu da cami inşaatında çalışırken vefat eden rahmetli Karahisarlı Şemseddin Ahmet Efendi’nin talebesi Hasan Çelebi. Ustası vefat edince kubbeyi çepeçevre saran hatları kendisi tamamladı.

Kanuni onlara da iltifatlar etti ve hepsine çeşitli ih-sanlarda bulundu. Orada bulunan herkesin önünde Mimar Sinan’a “Bütün zamanın en iyi mimarı ve mühendisi” payesini verdi ve ekledi:

– Mimarbaşı, hele biraz bina hakkında bilgi ver de bilelim, dedi.

– Sultanımın da bildiği gibi, bu bina sadece cami-den ibaret değil. Bir külliye inşa edildi. Külliyenin

kapladığı alan yedi yüz bin metre kare, merkezde bulunan caminin sağında ve solunda dört medrese, bir tıp fakültesi, bir hastane, bir kütüphane, bir kervansaray, bir imaret, bir ilkokul, bir misafirhane, bir yeniçeri ağası sarayı, büyük bir çarşı ve hademe evleri var. Sizin irade buyurduğunuz gibi medresesinin fen kısmı, dört ayrı medrese hâlinde inşa edildi. Her kısımdan ayrı mühendisler yetiştirilecek, inşallah.

Başvezir Sokullu Mehmet Paşa:

– Padişahım, müsaade buyurursanız, Sinan Ağa tevazusundan söylemedi. Birkaç şey eklemek istiyorum.

Kanuni başı ile onaylayınca:

– Sultanım, is odası diye bir bölüm var ki şimdiye kadar görülmemiş, duyulmuş değil. Camiyi aydınlatacak kandillerden çıkan islerin kubbeyi karartmaması için Sinan Ağa'nın icadı. Caminin üst kısmına açılan özel havalandırma pencerelerinden giren hava ile bu isler toplanıyor. Caminin içinden görünmeyen is odasına geliyor.

Herkes hayretle dinliyordu.

– Ayrıca Sinan Ağa, çok gezip görmüş birisi. Söylediğine göre deve kuşu yumurtası olan yerlere örümcekler yaklaşmaz, yuva yapmazmış. Caminin çeşitli yerlerine, bunlardan asacak kadar her şeyi ince düşünmüş.

Herkes onları tebrik etti.

Arkadaşları, padişahın huzurundan ayrılırken Sinan biraz daha kaldı. Açılış için neler yapılacağını daha önce konuşmuşlardı. O yüzden son durumu padişaha arz etti. Kanuni, ayağa kalkıp Sinan'ın yanına vardı. Elini omzuna koyup:

– Sinan Ağa, Allah ömrünü uzun etsin. Ben senden razıyım, Mevla da senden razı olsun.

Orada bulunanların “Âmin” sesleri arasında Kanuni konuşmasına devam etti:

– Burada bulunanlarda şahit olsun, cami ve etrafındaki araziyi vakfettim.

Yalnız bir arzum var o da vefat ettiğimde kabrimin bu güzel mabet ile ilim ocağı arasında olması. Herkes bir anda afalladı, yüksek sesle:

– Allah gecinden versin sultanım, Mevlâm ömrünüzü uzun etsin, dediler.

Konuşmalar bitince Mimar Sinan, Sokullu Mehmet Paşa ile birlikte dışarı çıktı. Saray bahçesine doğru yürürken Sokullu Mehmet Paşa:

– Sinan Ağa, hayırlısıyla bitti, sahi kaç sene sürdü bu caminin inşası? Sinan bu soruyu padişaktan

beklediği için daha önceden hesaplamıştı, hiç tereddütsüz:

– Paşam, 1549’un baharında temeli kazmaya başladık, üç yıl temel kazısı ve temel atılması sürdü, bir sene temelin oturması için bekledik inşallah yarın 16 Ağustos 1557’de camiye ibadete açmış olacağız. Böylece yedi yıl dört ayda bitmiş olacak, diye cevapladı.

Sokullu:

– Tabî bu arada onca su yolu ve kemer de yapıldı. Allah muvaffak etsin, dedikten sonra ayrıldı.

Tüm İstanbul halkı camiye akın ediyordu. Saray erkânı da ertesi sabah erkenden Süleymaniye önünde toplandı. Kanuni Sultan Süleyman, orada toplanan büyük kalabalığın huzurunda, Sinan’ı yanına çağırdı. Herkes, caminin açılışını Kanuni’nin yapmasını bekliyordu. Kanuni, Sinan’a dönerek: “Yaptığın bu beytullahı, dua ile senin açmanı istiyorum.” dedi.

Birgün önce Mimar Sinan’ın kendisine verdiği anahtarı tekrar ona uzattı. Sinan anahtarı aldı, kapıyı açarken sesi duyuldu:

– Ya Fettah!

SELİMİYE CAMİİ

Mimar Sinan seksen yaşının içindeydi. İstanbul'da yaptığı Süleymaniye Camii, birçok bakımdan Ayasofya'dan önde idi. Ancak Sinan, kubbe yüksekliği bakımından da dünyanın en güzel eserini inşa etmek istiyordu. Böyle bir inşaat için Süleymaniye'ye harcanandan daha fazla paraya ihtiyaç vardı.

O sıralarda Kanuni de vefat etmişti. Kanuni'nin vasiyeti üzerine türbesini Süleymaniye camii avlusuna yaptı. Kanuni onun için büyük bir dosttu, ona son kez hizmet edebilmek için türbenin birçok işini kendi elleriyle

yaptı. Birçok vezir Anadolu’da, Rumeli’de yaptıracığı han, hamam, cami, köprü gibi hayırların Sinan tarafından yapılmasını istiyor ya tek tek görüşüyor ya da araya hatırı kırılmayacak dostlarını koyuyorlardı. İkinci Selim Osmanlı ülkesinin padişahı olmuştu. Padişah babasından kendisine kalan en büyük yadigârlardan biri olarak kabul ettiği Sinan’ı sadece mimar başı değil bir baba dostu bilir ve her zaman el üstünde tutardı. Bir gün Mimar Sinan’ı saraya çağırtdı, hâlini hatırını sorduktan sonra:

– Sinan Ağa! Sen, babama ve devletimize yıllarca hizmet ettin. Bilirim ki babam da seni çok severdi. Bir isteğim var.

– Sultanım, biz Allah’a iyi bir kul olmak ve devletimize hizmet için varız. Sizin isteğiniz bizim için emirdir.

İkinci Selim:

– Edirne’de bir cami ve külliye yaptırmak istiyorum. Gönlüm, senin yapmandan yana. Ne var ki sağlığım elvermez diye düşünürsen senin seçeceğin bir mimarın yapmasını dilerim.

Genç sultan sözünü tamamladığında Mimar Sinan’ın beyninde şimşekler çaktı. Ömrümün son demleri dediği şu günlerde aradığı fırsat ayağına gelmişti.

Ancak o, yapmayı planladığı muhteşem eseri, hep İstanbul’da düşünmüştü.

Sormadan edemedi:

– Sultanım, emriniz başım üstüne. Lakin beni mazur görün. Niçin İstanbul değil de Edirne?

– Kıbrıs seferi sırasında, bir gece Peygamberimizi rüyamda gördüm. Peygamberimiz bana: “Selim, benim adıma Edirnemde bir cami yaptır.” dedi. Ben tereddüt ettim. “Allah’ın Resulü (sallallahu aleyhi vesellem) Edirne’de mi dedi yoksa Edirnemde mi?” diye. Aynı rüyayı üç gece arka arkaya gördüm. Üçüncüsünde “Edirnemde” dediğini tam olarak farkettim. Geçen gece Efendimizi (sallallahu aleyhi vesellem) rüyamda tekrar gördüm. “Selim, bize verdiğin söz tutmadın.” diye ikazda bulundu. İşte sebebi bu. Yani bir yönüyle Efendimizin isteği ve emridir.

– Sultanım, bu günden tezi yok, çalışmaya başlarım. Yeter ki Allah ömür ve sağlık versin.

Sinan padişahın huzurundan çıktığında sevincinden yerinde duramadı. Peygamber arzusu olan bir işi yapacaktı. Keyifle saraydan çıktı. “Bu cami, dünyada eşi ve benzeri olmayan bir eser olmalı. Aynı zamanda, Bizanslılardan kalan Ayasofya’nın kubbesinden daha büyük bir kubbesi olmalı.” diye düşündü.

İstanbul'daki hazırlıkları bitince yanına yardımcı-
larını da alarak Edirne'ye gitti. Üç aya yakın süredir
şehri gezen ve ölçümler yapan yardımcıları, Sinan'ın
kararını merakla beklediler. Onun bu kadar uğraştığı-
nı gören bir ahababı:

– Sinan Ağa, sen ki Şehzade Camii ve Süleymaniye
Külliyesi ile maharetini ispatlamış bir mimarsın. Niye
bu kadar uğraşıyorsun şimdiye kadar temel bile atar-
dın deyince, Sinan olanca ciddiyeti ile:

– Efendi, gerçekten büyük bir eser olsun istiyorum.
Gerçekten büyük bir eser zamanın yıpratıcı imti-
hanından geçmeyi başarmalıdır. Bunun için içinde bu-
lunduğu tabiatın bir parçası gibi ona uyumlu olmalı-
dır. Büyük bir eser bulunduğu çevreye uyumsuz ola-
maz, olmamalıdır. Ben bunun için çabalıyorum. Ma-
dem tabiatın bir parçası olacak o zaman tabiata danış-
mam, ona en uygun olanı öğrenip bulmam lazım, di-
ye gürledi.

Bir hafta daha uğraştıktan sonra ekibini topladı,
yapılan çizimler ve ölçümler ortaya konuldu. Çeşitli
görüşler tek tek değerlendirildi. Edirne'nin sırtını da-
yadığı Sarı Bayır ve üstündeki Kavak Meydanı'nın
külliyeinin yapımı için en uygun yer olduğuna karar
verildi.

Genç mimarlardan birisi:

– Efendim, bir şey söyleyebilir miyim?

– Buyur evladım.

– Dün bir rüya gördüm. Rüyamda Edirne’de büyük bir camide hep birlikte namaz kılıyorduk.

Genç mimarın sözleri bitince:

– İnşallah evladım, inşallah.

Karar verdiler; külliye o tepeye yapılacaktı.

Plan ve hesaplarını padişaha sundular. İkinci Selim, Sinan’a ne sorduysa cevabını almanın memnuniyeti ile inşaat için emir verdi. Ülkenin birçok yerine tellallarla haber salındı. Yüzlerce duvar ustası, taş ustası, nakkaş, hattat, çini ustası Edirne’ye akın etti. Kısa zamanda dualarla padişahın, vezirlerin ve birçok insanın katıldığı bir törenle temel atıldı, inşaat başladı.

Yapı toprağın üstüne çıkıp da belirince insanlar şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemedi. “Bu kadar büyük bir alanın, bir kubbeyle kapatılması imkânsız.” diye düşündüler.

Ancak onlar Sinan’ı tam anlayamamışlardı. Sinan böyle bir yapı için yıllardır hesaplar yapıyordu. Bu yapıda hiçbir şey rastgele değildi. Bismillah ile kurulan, her ayrıntısı hesaplı bir binaydı bu.

Temel atılırken Sinan demir ustalarını çağırttı. Temel için kazılan çukurda dizili olan büyük kayaları göstererek:

– Bunları ikişerli, üçerli olacak şekilde, demir kelepçelerle birbirine bağlamanızı istiyorum.

Baş yardımcısı:

– Efendim, bunun sebebi ne?

– Taşları kelepçelerle bağlarsak kayma ve çökmeye karşı temelin dayanıklılığı artar.

Cami inşaatı kışın bile devam etti. Sinan için her an çok önemliydi. Yazın duvar ve kaba inşaat işleri devam ederken, kışın kapalı şantiyelerde taşlar ve çiniler hazırlanıyordu. Kütahya başta olmak üzere, birçok yerden gelen çini ve hat ustaları her santimetresini nakış nakış işlemek için harıl harıl çalıştılar.

İnşaat başlayalı beş yılı geçmişti. Kubbenin kapatıldığı haberi İstanbul'a ulaşınca padişah vezirleriyle birlikte Edirne'ye geldi. Padişahı Edirne dışında karşılayan Sinan, kubbesi kurşunla kaplanan ve bir yandan da minareleri yapılan camiyi uzaktan göstererek anlattı. Padişah ve yanındakiler inşaat alanına gitmek isteyince Sinan onlara rehberlik yaptı. Çalışanlar, padişahı karşılamak üzere sıra oldular.

İkinci Selim, bir konuşma yaptı. Sinan'a dönerek:

– Hey Koca Sinan, maşallah. Berhudar ol. Hele anlat bakalım.

Padişahın bu kadar keyifli olması Sinan'ı da keyiflendirdi:

– Efendim, Allah’ın yardımı ve Sultanımızın arzusu ile camimizin kubbesi Ayasofya’nın kubbesinden boyda altı arşın, derinlikte de dört arşın daha büyük. Kubbe fil ayağı dediğimiz sekiz büyük ayağın üzerine örölmüş kasnak üzerinde duruyor.

Padişah, çevresindekilerin de duyması için sorular sordu:

– Kubbenin yüksekliği ne kadar?

– Sultanım, kubbenin yüksekliği kaideden itibaren 15.86 metre.

Sinan, gözlerinin içi parlayarak anlatmaya devam etti. Kubbe apı 31,28 metre olup bu açıdan Ayasofya'nın kubbesinden büyüktür.

Padişah caminin dışına doğru yürüyünce herkes onunla birlikte dışarı ıktı. Neğesi her hlinden belli oluyordu.

– Minarelere çok zen gsteriyormuşsun. Hele biraz da onları anlat da dinleyelim.

– Efendim, minarelerin yapımında şu ana kadar kimseye anlatmadığımız yeni bir yöntem denedik. Yapımı devam eden dört minarenin her biri, gördüğünüz gibi üçer şerefeli. Minarelerin her biri 70.89 metre uzunluğunda. Saray tarafına bakan iki minarenin içinde, üçer merdiven var. İlk merdiven birinci şerefeye, ikinci merdiven ikinci şerefeye, üçüncü merdiven de üçüncü şerefeye çıkıyor.  insan, birbirini görmeden şerefelere çıkabilir. Kible duvarında olan diğer iki minarede ise birer yol var.

– Hey gidi Koca Sinan, ata yadigârı. Ömrün uzun olsun.

Padişah ve yanındakiler Edirne Sarayına çekilirken Sinan, yardımcılarını yanına alarak tekrar inşaatı gezmeye başladı.

Dört ay sonra, cami inşaatı tamamlandı. Mabet, törenle ibadete açıldı. Caminin açıldığı gün, padişahın herkesin göreceği şekilde Sinan'ın avucuna bir akçe koyduğunu gören askerlerden biri:

– Padişah beğenmedi galiba dedi. Arkadaşı:

– Nereden çıkardın, beğenmediğini?

– Nereden olacak baksana bir akçe uzattı, görmedin mi?

– İlahi, sen çok yaşa. O âdettir. Sana ne versem bu binanın yanında bir akçe kadar küçük kalır demektir, deyince:

– Yahu ben de beğenmedi bu kadar emeğe yazık oldu diyecektim, dedikten sonra gülüşerek uzaklaştılar.

Sinan'ın yakın arkadaşı Sait Mustafa Çelebi, açılış töreni için İstanbul'dan Edirne'ye gelmişti. Ortalık sakinleşip iki arkadaş baş başa kalınca:

– Evet Sinan Ağa, sonunda hayal ettiğin gibi oldu. Ayasofya'yı geçtin. Mimarı olduğun en güzel üç camiyi sırala desem ne dersin?

Sinan gülümseyerek:

– Sai Çelebi ne desem ki? Şehzade Camii çıraklığım, Süleymaniye Camii kalfalığım, bu da ustalığım oldu, derim.

* * *

VEFAT

Yıllar yılları kovalamıştı. Sultan Selim'in vefat etmiş, III. Murat tahta çıkmıştı.

Doksan dokuz yaşına basan Sinan aksakallı bir dede olmuştu. Başta padişah olmak üzere vezirler ve herkes Koca Sinan diyorlardı. Yıllarca dostluk yaptığı birçok insan vefat etmişti. Son yıllarda en yakın arkadaşının başında Sai Mustafa Çelebi idi. Sık sık bir araya

gelir ya Sinan'ın ya da Sai Çelebi'nin evinde oturup muhabbet ederlerdi. Kendi mezarını daha hayatta iken hazırlayan Sinan, günlerinin birçoğunu bahçeye bakan küçük bir odada, pencerenin önündeki sedire oturup Kur'ân okuyup, ibadet ederek geçiriyordu.

O sabah sarayda işi olmadığı için Sinan'ın Süleymaniye semtindeki evinde bir araya geldiler. Muhabbet ilerleyince Sai Çelebi yanında getirdiği meşin çantayı açtı ve birkaç kağıt çıkardı. Sinan meraklı gözlerle ona baktı:

– Hayırdır, kağıtlarla ne işin var?

Sai Çelebi bir de kalem çıkardı:

– Şerle işimiz yok Allaha'a şükür. Geçen gün senle konuşunca aklıma geldi. Sahi senin o meşhur defterlerin nerede, methini çok duydum ama bir türlü görmedim?

– Sorma o içimde bir yara. Hatırlarsan bir ara Topkapı Sarayı'nda da yangın çıkmıştı. O sene bir gece bizim evde de yangın çıktı. Bütün ev yandı, hanımla ikimiz zor kurtulduk ama yılların emeği yandı gitti. Ne zaman aklıma gelse içim yanıyor.

Sinan bir süre sustu ve sonra devam etti:

– Sen benim soruma cevap ver, bu kağıtlarla ne işin var.

Sai Çelebi:

– Ne olacak, karar verdim ben de bir defter tutacağım. Ne yazacağımı da sen söyleyeceksin.

Sinan gülümsedi:

– Kendi söylediklerimi kendim yazarım, şükür o kadar tahsilim var.

Önüne bir sehpa çeken Sai Çelebi:

– Sen bu defakileri yazmazsın, yazacak olsan şimdiye kadar yazmalıydın. Şimdi ben soracağım sen cevap vereceksin, ben de yazacağım.

Sinan iyice meraklanmıştı:

– Anlaşılan seninle işimiz var, eh sor bakalım.

İki arkadaşın sohbeti arada verilen yemek ve namaz molalarıyla ikindiye kadar devam etti. Sai Çelebi yazdığı kağıtlardan daha fazlasını buruşturup kenara atmıştı:

– Bu sefer yanlış olmadı, bak bakalım tam temize çekmiş miyim, dedi ve elindeki kâğıdı okumaya başladı:

– Süleymaniye Camii (İstanbul), Şehzade Camii (İstanbul), Mihrimah Sultan Camii (Üsküdar-İstanbul), Rüstem Paşa Camii (Eminönü - İstanbul), Kasım Paşa Camii (İstanbul), Sokullu Mehmet Paşa Camii

(Azap kapı - İstanbul), Kılıç Ali Paşa Camii (Tophane - İstanbul), Selimiye Camii (Edirne) başta olmak üzere birçoğu selâtin camii olan 84 cami, 51 mescit, 57 medrese, 7 dârülkurra (Kur'an okuma evi), 22 türbe, 17 imaret, 3 dârüştifa (hastane), 5 suyolu ve su kemeri, Büyükçekmece Köprüsü, Silivri Köprüsü, Mustafa Paşa Köprüsü (Meriç üzerinde), Mehmet Paşa Köprüsü, Kapı Ağası Köprüsü (Harami dere), Odabaşı Köprüsü, Mehmet Paşa Köprüsü (Sinanlı), Veziriazam Sokullu Mehmet Paşa Köprüsü (Bosna) dahil 8 köprü, 18 kervansaray, 35 saray, 8 mahzen ve 46 hamam.

Sai Çelebi heyecanla:

– Sinan Ağa emin misin, sanki daha yazmadıklarımız var.

– Bre Çelebi, sana kalsa elimin değdiği her binayı bana yazacaksın, çorbada tuzumuz var diye her çorbayı bize yazarsan bizden iyi ahçı olmaz. Ötekilere katkımız olmuşsa ne mutlu, bu kadar binayı yaptıran, bize bu fırsatları veren Allah'a hamdolsun bu kadarı yeter.

– Tamam, öyle olsun senin maharetin bende olsa...

– Çelebi yeter bu konuyu değiştirelim.

Yıllarca devlete hizmet eden ve cihan padişahlarının, takdirini kazanan koca mimar çocukluğundan beri oldum olası övülmeyi sevmezdi. Bunu bilen Sai Çelebi konuyu değıştirdi:

– Ben bunu yeniden temize çeker bir nüshasını da sana getiririm, dedikten sonra izin istedi ve evden çıktı.

Süleymaniye semtindeki küçük evin kapısı az sonra tekrar çalındı. Sinan “Sai Çelebi galiba bir şey unuttu” diye geçirdi içinden. Birkaç dakika sonra hizmetçi büyük bir saygıyla odanın kapısını tıklattı. İçerden yumuşak bir ses geldi:

– Gel evladım.

– Efendim saraydan görevliler geldi. Padişahımız efendimizin size haber göndermiş.

Koca Sinan onca yaşına rağmen “gelsinler” demedi. Rahleyi kenara çekti ve yavaşça yerinden kalktı, misafirlerin bulunduğu odaya yöneldi. Kapıyı açıp içeri girdiğinde Sinan’a göre oldukça genç sayılacak iki saray görevlisi ayağa kalktı. Sinan’ın elini öpüp:

– Efendim, size bir davetiye var.

Büyük bir titizlikle işlemeli kutusundan çıkarıp davetiyeyi verdiler. Sinan merakla davetiyeyi aldı, önce dudaklarına sonra alnına dokundurdu. Usulca açtı ve okudu. Topkapı Sarayı’nda yarın kurulacak divana

çağırılıyordu. Ertesi sabah kendisine tahsis edilecek arabayla hemen gelmesi isteniyordu.

Davetiyeyi Sinan'a veren görevliler gittikten sonra Sinan, hizmet eden delikanlıya seslendi:

– Yarın sabah saraya gideceğim, hazırlık yapın.

Elleri önüne bağlı olarak bekleyen hizmetçi aceleyle odadan çıktı.

Geceyi merakla geçiren Sinan ertesi sabah erkenden hazırlandı, bastonuna dayanarak bahçeye çıktı. Hizmetçisinin yardımıyla saraydan gönderilen arabaya bindi. “Hayırdır inşaallah, Allah hayretsin!” diye dua ede ede saraya geldi. Mümkün olduğunca hızlı adımlarla divan odasına doğru yürüdü. Odada padişahın iki yanında vezirler vardı. Padişahı saygıyla selamladı. Padişah, Sinan'ı başıyla selamladıktan sonra eliyle ona yer gösterdi. Sinan ne olup bittiğini merak ediyordu.

Biraz sonra vezirlerden biri ona kısaca bilgi verdi. Bir heyet toplanmış, İstanbul'da son zamanlarda tekrar görülen susuzluğun sebeplerini araştırmıştı. Yapılan araştırmanın sonucunda mahalle çeşmelerine gelen sularının bazı yerlerde isimleri listede yazılan kişiler tarafından borularla evlerine götürüldüğü tespit edilmişti. Bu sebeple de birçok kişi sorgulanmıştı. Bu konuyla görevli, vezir tok bir sesle:

– Sinan Ağa, evinde kaçak olarak bir lüle olduğu, çeşme yaptığın ihbar edildi. Gerçekten de senin evinde meydan çeşmelerinden alınmış kaçak su var mı?

Bu soruya şaşıran koca Mimar yerinden doğruldu:

– Evet, benim evimde bir lüle su akıyor. Vaktiyle şehre su getirince cihan padişahı Cennet Mekân Süleyman Han bir lüle su ihsan eylemişti.

– Öyle ise fermanını görelim. Bu söz üzerine Sinan:

– Cihan padişahından ferman istememiştim, o zaman onun sözü fermanı. “Herkes hizmetinin karşılığında özel ihsanlar alacak olsaydı bu devlete hizmet eden daha niceleri var. Onların da böyle su almaları gerekirdi.” diye fısıldayanlar vardı. Biraz sonra padişah Sinan’a dışarı çıkmasını işaret etti ve Sinan çıktı. İçerde bir süre daha görüşme devam etti ve padişahın fermanı açıklandı.

– Mimarbaşı Sinan Ağa’nın yaptığı büyük hizmetlerden dolayı şimdiye kadar kullandığı ancak yazılı ferman olmayan su sebebiyle cezalandırılmasına gerek yoktur. Lâkin bundan sonra bahçesindeki çeşme olmayacak.

Sinan hiç itiraz etmedi. Birkaç gün sonra gelen görevliler yıllardır akan çeşmenin suyunu kestiler.

Bu olaydan üç ay kadar sonra Sinan rahatsızlandı. Sai Çelebi başta olmak üzere dostları başında Kur’ân okuyorlardı. Kısık bir sesle:

– Bana biraz su verin, dedi.

Hanımı tarafından akrabası olan bir delikanlı, soğuk ve taze su getirmek için bahçede hâlen aktığını sandığı çeşmeye koştu. Oysa son birkaç aydır, çeşmeden bir damla su akılmıyordu. Delikanlı, büyük bir öfkeyle “Nasıl olur? Bunu senin gibi birine nasıl yaparlar?” diye bağırdı.

Koca Mimar, gözlerini araladı ve çevresindekilere:

– Biz, hizmetimizi Allah için yaptık. Karşılığını da Allah’tan bekleriz. Mühim olan Allah’ın ihsanıdır. Sakın kulların ihsanı olan suyun kesilmesine üzülmeyesiniz, dedi ve şahadet getirirken tatlı bir uykuya dalar gibi hayata gözlerini yumdu.

* * *

bu tıklamaların kaynağı

www.kitapkaynagi.com

“kitaba ulaşmanın en hızlı yolu”